

Uṭup Ulil Unuura wi Markuṭ apiituṅ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Markuṭ apiituṅ. Markuṭ aambi wo naṭaṣar Yetu, aṣe bi gakandër na Pawulu, abi lemp kak na Piyeer. Aka ptiinkna iko yi apiituṅ ṭi Piyeer anjaan abi kaṭup bañaan iko yi Yetu adoluṅ ṭi mboṣ. Apiit wa pa banwoon baanwo bayuday, kadiimanaan baka ke na manjoonan Yetu awoon Abuk Naṣibaṭi. Markuṭ aṭup ṭi ulibra wi iko yi Yetu adoluṅ na yi ajukanuṅ bañaan, akak aṭiiniyaan pkeṭul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu ajukan bañaan na mnghina, ajeban bamaakal, adook ṅntaayi akuṭ ado iko iñoṅarënaan. Yetu aambi bi pwin biki bakjuuknṅenuṅ ṭi ulemp, abi bi pjuukëṭ, kawul kaṭuṭul kalukna, bañaan batum bahilna babuur. Baweek biki bayuday bapoka adoo do ke bafiṅa. Ñaan andoli ankṭaṣuṅ Yetu awo kabomandër mnghaj, ṭi ubaañsaani aluṅ kawo ṭi mnlilan. »

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Yowan Nabattaar aṭup uko unkluṅ kabi (1.1-8)
2. Batitmu bi Yetu na jibi Fatana akdoon na pguura ajuban (1.9-13)
3. Ulemp wi Yetu du Galilay (1.14–9.50)
4. Yetu apëna Galilay pya Yeruṭalem (10.1-52)
5. Kanëm kabaañsaani ki Yetu ṭi umundu wi, pwayëṣ pi bawayṣuluṅ na pkeṭul (11.1–15.47)
6. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (16.1-8)

7. Yetu apën awinana ti kadun ki baťaşarul (16.9-20)

*Yowan Nabattaar aţup uko unklun kabi
(Maci 3.1; Luk 3.1-6,15-18)*

¹ Ujuni wi Uţup Ulil Unuura unţiiniyaanun uko wi Yetu Krittü Abuk Naşıbaţi* wii wi.

² Jibi Naşıbaţi aţupun ti ulibra wi İtayı naţuparul apiitun:

« *Tenan, dlun kayil nalempar naan ti kadunu,
abomanu bgah.* ✧

³ *Pdiim ploņ pahuuran du *pndiiş aji :*

“*Nabomaan bgah bi Ajugun aklun kaţëpna,
nadolana ilël itool.*” ✧ »

⁴ Hënk di di Yowan nabattaar apënuş awinana du pndiiş aji : « Nawutan pjuban, naţëlëş ņbida, nado batitmu, Naşıbaţi aşë pënanan ipekadu. »

⁵ Bañaan bti biki ubeeka wi Yerutalem na utaak wi Yuda bti baya du a, aţup ipekadu yi baka, ado kë babattaar baka ti bdëk bi Yordan.

⁶ Yowan awohara kamişa ki babomanun na pfaal pi untaam wi pnkunkaali aşë tan katël ti blank ; aji de ņguul na mnob.

⁷ Aji ţup kaji : « ņaaņ ankmbiin ti kafet naan adëm apelën maakan, kë mëndoo ņoom ņoom kaņup pfënëşa işapaat.

⁸ Nji dbattaaran na meel, kë ul aşë lun kabattaaran na Uhaaş wi Naşıbaţi. »

*Batitmu bi Yetu
(Maci 3.13-17; Luk 3.21-22)*

---

* **1:1** Abuk Naşıbaţi : Npiit ņi ņaanwo ti ņlibra ņloņ. ✧ **1:2** Malaki 3.1. ✧ **1:3** İtayı 40.3.

9 Wal mēntan waŋ, Yetu apēnna ubeeka wi Nataret du Galilay abi yeenk batitmu ʔi kañen ki Yowan du bdëk bi Yordan.

10 Wal wi akpēnuŋ ʔi meel ašë win baʔi kē ba-haabšaa, kē Uhaaş wi Naşibaʔi uşë wala ʔi a awo ji ubalab ufaatal.

11 Kē pdiim ploŋ paşë pēnna baʔi aji : « Iwi, iwoon Abuk naan, dŋalu maakan, dmanu. »

Fatana ala pguur Yetu du pndiiş
(Maci 4.1-11; Luk 4.1-13)

12 Wi uko waŋ uʔepaŋ ʔep, kē Uhaaş wi Naşibaʔi uşë ya na Yetu du *pndiiş.

13 Awo da ŋnuur iñeen ŋbaakër kē Fatana akdo na pguura ado buʔaan. Yetu awo da ʔaŋ na ŋko ŋi uʔeeh, kē ŋwanjut ŋaktënka.

Yetu ajun pjuban

14 Wi uko waŋ uʔepuŋ, bamob Yowan, kē Yetu ašë ya Galilay aʔiiniyaan Uʔup Ulil Unuura wi Naşibaʔi.

15 Aʔiini aji : « Unuur ubani, Pşih pi Naşibaʔi pañogi, nawutan pjuban, naʔëlëş ŋbida, nakak nafiyaar Uʔup Ulil Unuura. »

Yetu adu batuh babaakër

16 Unuur uloŋ wi Yetu akpoşuŋ ʔi kabaŋ ki bdëk bi Galilay, ašë win Fimoŋ na Andre aʔa'ul kē bakfël bridiya du bdëk : bawo batuh.

17 Kē Yetu ašë ji na baka : « Naʔaşaan, dkakanan batuh bañaan. »

18 ʔi dko mēnt, kē babi duk duk iridiya yi baka aʔaşa.

19 Wi ayaan alow btişu, awin Yakob na Yowan babuk ñiint alon i katim ki Febede, kē bawo ʔi bʔeem aboman iridiya yi baka.

20 Adu baka ti dko mēnt, kē baduk Tebede ašin baka ti bteem na balemparul, ațașa.

Yetu ajukan du Kapernawum abot ajeban ņiint i untaayi uneejun
(Luk 4.31-37)

21 Yetu na bațașarul baya du ubeeka wi Kapernawum. Ti *unuur wi pnoorfēn wi bayuday kē așe ya aneej du *katoh kañehanaani ajukan.

22 Bañaan banktiinkuluŋ bañoŋar ti pjukan pi nul, ajukan na pdiim pi nașih, aankdo ji *bajukan bgah bi *Moyit.

23 Wal mēnt, ti dko di bawoon ņiint alon i untaayi uneejun awo da ; ahuuran aji :

24 « Ay, iwi Yetu i Nataret we wi ņkaarun ba? Ibi bi ptokun i? Dme ņaan i iwoon: iwo ņaan nayimanaan i Nașibați ayiluŋ. »

25 Kē Yetu așe lēbar na wa aji : « Yompaan mntum, pēnan ti ņiint i. »

26 Kē untaayi ușe șeŋ șeŋan maakan ņiint i uneejun, așe wuuk pdiim pweek apēn ti a.

27 Bammaaruŋ bti bañoŋar fuț așe tiini na batēnt baka aji : « We wi? Pjukan phalu pii pi, panwoon ji pi nașih! Aji tiini na ņntaayi ņatiinka! »

28 Ti dko mēnt, kē katim ki Yetu kașe pēnala aniink Galilay.

Yetu ajeban anin ahar Fimon

29 Wi bapēnan pēn ti *katoh kañehanaani ki bayuday kē Yetu așe gakandēr na Yakob na Yowan aya uko bi Fimon na Andre.

30 ņnaat anin ahar Fimon apiint, kē uleef uyik na a maakan. Wi Yetu abanaŋ ban kē bașe țupa.

³¹ Yetu abi añoga, amëbana ʈi kañen, anaʈana, kë uleef ubi joobët ʈoobët na a, kë anaʈa awul baka iko ide.

³² Na utaakal, wi unuur ujoton, kë başë ʈij Yetu bamaakal bti na biki ʈntaayi ʈaneejuŋ.

³³ Ubeeka bti uyitiir ʈi plëman pi katoh.

³⁴ Ajeban bamaakal bti, bantumi abot apaʈ mmaak. Adook kak ʈntaayi ʈtum, aşë wo aandinan ʈa ʈaʈup, ʈiki aanʈal ʈayuuŋ uko wi awoon.

Yetu amena apën ʈi Kapernawum aşë ñaay na Galilay ajukan

³⁵ Na nfa kub, wi bdëm bahumuŋ nwoo, kë Yetu aşë naʈa apën. Aya du dko dangaguŋ añehan Naşibaʈi.

³⁶ Fimon ʈa biki bagakandëruŋ kë başë pën pla'a.

³⁷ Wi bawinuluŋ aşë ʈi na a : « Bañaan bti bala'u.

» ³⁸ Kë aşë ʈi na baka : « Nabiin ʈya du ʈntanka ʈmpaʈi ʈaññogun dko di, dwo i kaʈij baka kak Uʈup Ulil Unuura : Pʈup Uʈup Ulil Unuura pakaan kë mbii. »

³⁹ Kë aşë ʈëp ʈi Galilay bti aʈup Uʈup Ulil Unuura ʈi itoh iñehanaani abot adook ʈntaayi.

Yetu ajeban namaak bdoo

(Maci 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Unuur ulon, namaak bdoo alon abi ʈi Yetu akooʈa, aŋup aji na a : « Woli injali, ihinan kakakanaan njinʈ†. »

⁴¹ Yetu kë aşë ñagi'a, atar kañen abana aşë ʈi : « Aa, dñali, kakan ijinʈ. »

† 1:40 ʈi bgah bi bayuday, namaak bdoo aʈop ʈi kadun ki Naşibaʈi.

42 Ți dko mēnt̃ kē pmaak pi bdoō papēn Ți a kē akak ajint̃.

43 Yetu aji na a aȚiș așē lēbar na a aji :

44 « Wutan kaȚup nin ñaaŋ uko unt̃epuŋ, țaraan iya iwinana du naȚejan NașibaȚi ibot ido bȚejan bi Moyit̃ ajakuŋ pa baňow bi nu, kadiimanaan baňaaŋ bti kē ijebi. »

45 Kē ul, wi apēnaŋ pēn așē jun pȚup baňaaŋ bti uko undoluluŋ, aniinkan uko unt̃epuŋ dko bti, kē Yetu aando hil ppēn kawinana Ți ŋbeeka. Aji pēn kaya du dko dangaaguŋ, baňaaŋ bașē kapēna dko bti kabi Ți a.

2

Yetu ajeban ñiint̃ naȚakmaan apēnana ipekadu (Maci 9.1-8; Luk 5.17-26)

1 Wi ŋnuur ŋloŋ ŋaȚepuŋ kē Yetu așē kak du ubeeka wi Kapernawum. Kē baňaaŋ bașē tiink kē abii, awo du katoh.

2 Pntuk pi baňaaŋ payitiir da aȚum kē dko dnaȚ daando wo Ți plēman. Kē Yetu așē Țup baka UȚup wi NașibaȚi.

3 BaȚija ñiint̃ naȚakmaan i biint̃ babaakēr bamēbanuŋ.

4 Kē bașē wo baanhil pȚija te du Yetu Țiki baňaaŋ batumi, așē paya du ușan aboolēș dko dantaanuŋ na di Yetu awoon, așē walan kajiiñ ki ñiint̃ naȚakmaan apiint̃uŋ.

5 Wi Yetu awinuŋ pfiyaar pi baňaaŋ bukuŋ bafiyaarulun, așē ji na naȚakmaan : « Ñiint̃u, ipekadu yi nu ipēni. »

6 Kë *bajukan Bgah balon başë to du dko mënt aşë şal aji :

7 « Hum di di ñiint i ańoomuń ańiini hënk? Akar Naşibaţi! In ahilanuń kamiir ñaan ipekadu bë mënt Naşibaţi a ńań? »

8 Ʀi dko mënt, kë Yetu ammeen ńşal ńi baka aşë ji na baka : « we ukaan kë nakşal hënk ba?

9 We uyojnuń ba, pji na nařakmaan “Ipekadu yi nu ipëni” këme “Nańiin ijej kajiiń ki nu ipoş”?

10 Natenan, nabaan ame kë *Abuk Ʀiint aka mnhina mi ppënan ipekadu Ʀi mboş. » Wal mënt kë Yetu aşë ji na ñiint anřakmuń:

11 « Dji inařa, ijej kajiiń ki nu, itiiş katohu. »

12 Ʀi dko mënt kë ñiint anařa ajej kajiiń ki nul aşë pën Ʀi kadun ki bańaan bti. Bańaan bti bańońari aşë dëman Naşibaţi aji : « Nëmbaran kawinara iko itënt yi. »

*Yetu adu Lewi
(Maci 9.9-13; Luk 5.27-32)*

13 Uyaaş ulon kak Yetu aya du umban wi bdëk. Kë bańaan batum başë ji baya du a, ajukan baka.

14 Wi akřepuń, awin Lewi abuk Alfe kë ařo du dko dlukni daaşa di aklempnuń, aşë ji na a : « Ʀaşaan » kë Lewi anařa ařaşa.

15 Yetu awo Ʀi pde du uko Lewi, kë bakobraar daaşa batum na bańaan balon batum biki bajaan badu bado buřaan başë wo da ade na a, ul na bařaşarul ; hënk di bajaan batum kařaşa.

16 *Bajukan Bgah banwoon Ʀi pntuk pi bafaritay wi bawinuń kë Yetu akde na bakobraar daaşa na biki bajaan bado bawuřaan aşë ji na bařaşarul : «

we ukaan kē akde na bakobraar daaşa na bado buṭaan? »

¹⁷ Yetu kē ašë tiink uṭup wi baka ašë ji : « Mēnt bañaan banwoon bajeb banumiin nakuraar, ba-maakal banumi'ulun. Mēmbi bi pdu banşaluṅ aji bawo baṭool, dbi pdu bado buṭaan. »

Yetu aṭiiniyaan pyiman
(Maci 9.14-17; Luk 5.33-38)

¹⁸ Baṭaşar Yowan na biki bafaritay bawo ṭi pyiman, kē bañaan baloṅ başë bi aji na Yetu : « Baṭaşar Yowan na biki bafaritay baji bayiman, kē we ukaan kē biki nu başë wo baanji bayiman ba? »

¹⁹ Kē Yetu ašë teem baka aji : « Banoh naniim baanhil kayiman wi naniim ahumuṅ na baka di? Nnuur bti ṅi naniim akwoon na baka, baankhil pyiman.

²⁰ Nnuur ṅaluṅ kaban, wi naniim akjejaniin, ṅnuur mēnt bayiman.

²¹ Nin ñaan aanji bam kamişa kaṭaf na kalēmēnt kahalu, woli ado haṅ kalēmēnt kahalu katow kaṭaf, dko dantowiin dabaa haan haan maakan.

²² Kē nin ñaan aanji ṭu poot phalu ṭi ṅbuuli ṅṭaf, woli ñaan ado haṅ poot kafom ṅbuuli, poot na ṅbuuli ṅatoka. Ñaan aji wo kaṭu poot phalu ṭi ṅbuuli ṅhalu! »

Yetu awoon Ajug unuur wi pnoorfën
(Maci 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Unuur uloṅ wi pnoorfën Yetu amuur ṅṭeeh ṅi ṅdeey, kē baṭaşarul başë wuur ṅa kadoh.

24 Kë bafaritay balonj başë ji na a : « Tenan, we ukaanj kë baji bado uko wi bgah baneenanunj pdo ʒi unuur wi pnoorfën ba? »

25 Yetu ateem baka aji : « Naambaanj kaleyiira uko wi Dayiʒ adolonj wi ul na batënʒul bawoonj ʒi kanuma kë ubon ubot ade baka i? »

26 Jibi aneejunj du katoh ki Naşibaʒi* ʒi wal wi Abiyatar awoonj naşih i baʒenjan, ajej ipoom ade abot awul banwoonj na a kë badee. Ipoom mënʒ yi badolonj pa bʒenjan bi Naşibaʒi, yi baʒenjan ʒaň bakaanj na pde. »

27 Kë Yetu aşë kak aji na baka : « Unuur wi pnoorfën udolana pa ñaanj, mënʒ ñaanj adolaniinj pa unuur wi pnoorfën. »

28 Hënk, *Abuk Ñiinʒ awo Ajug unuur wi pnoorfën. »

3

Yetu ajeban ñiinʒ anʒakmunj kañen

1 Yetu akak aneej du *katoh kañehanaani, kë ñiinʒ alonj anʒakmi kañen aşë wo da.

2 Bañaanj baten Yetu bnuura me ajeban ʒi unuur wi pnoorfën, başë baka wal mënʒ uko utapara.

3 Yetu kë aşë ji na ñiinʒ anʒakmunj kañen : « Naʒiin inaʒ ʒi ptoof. »

4 Ahepar baka aji : « We wi bgah bajakunj ñaanj ado ʒi unuur wi pnoorfën ba? Bnuura këme buʒaan? Pbuuran ñaanj këme pfiña? » Kë başë yomp.

---

* 2:26 ʒi wal wi Dayiʒ, kaloona kajaanj kadiiman kë Naşibaʒi awo da. Kul ki ki bajaanj bado katoh ki Naşibaʒi.

⁵ Yetu aten baka ayitan ašë deebať abot ajootan ťiki baanji bańaga. Wi wi ašaan aji na ńiint: « Taran kańen » kę atar ka, kańen kę kajeb na a.

⁶ Wi bafaritay bapęnan pęn ašę yitiir na baťaşar Herod baloń alaťar jibi bakdoli kadoo kafin Yetu.

Yetu adat banjańan ińeen na batęb

⁷ Yetu apęn aya agaag na baťaşarul du umban wi bdęk. Pntuk pweek paťaša : Bapęnna utaak wi Galilay, na wi Yuda,

⁸ ubeeka wi Yerutalem, utaak wi Idume, ńtaak ńi umban wundu wi bdęk bi Yordan na ńntanka ńi ńmban ńi ńbeeka ńi Tir na Fidoń. Babi bti ťi a ťiki batiink uko wi adoluń.

⁹⁻¹⁰ Jibi Yetu akjebanuń bańaan baťum, bamaakal bti kę bašę wuukar ala pbana, kę ašę ji na baťaşarul babomana bťeem, bańaan bawutna kapęm pęmana.

¹¹ Bańaan biki ńntaayi ńaneejuń baji wonťi bawina, bašę jot kańup ťi kadunul kahuuran kaji : « Iwo Abuk Našibaťi! »

¹² Kę ašę ji lębar na ńa kaneenan ńa pťup ńaan i awooń.

¹³ Yetu apaya du pnkuń ašę du biki adatuń, kę babi ťi a.

¹⁴ ťi baka adat bańaan ińeen na batęb pa bawo na a, abot aluń ayil baka pťup Uťup wi Našibaťi.

¹⁵ Akak awul baka phina pi pdook ńntaayi.

¹⁶ Bańaan ińeen na batęb biki Yetu adatuń biki biki : Fimoń i aťuun katim ki Piyeer,

¹⁷ Yakob na Yowan babak Tebede biki awuluń katim ki Bowarneget uwooń babak kamparantant ;

18 Andre, Filip, Bartolomi, Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Fade, Timonj i bajaan badu nagutar uťaak,

19 na Yuda Itkariyot ambiin adek Yetu kafetj.

Yetu ațem banklațuluj

20 Yetu akak du katoh kē bañaan batum kak babi ayit, ul na bațașarul baando hılan pde.

21 Wi bayițul batiinkuj uko mēnțan waņ, așe biirada, țiki baji ayilaa.

22 Kē *bajukan Bgah bampēnnuj Yerutalem bakji : « Beltebul aneej ți a, mnhina mi uweek wi ntaayi mi mi ajaan adookna ntaayi. »

23 Kē Yetu așe du baka ahoñ na baka aji : « Hum di di Tatana ahiluj kadook uleeful?

24 Woli bañaan biki pșih baņom apulad, pșih mēnț paanhilan kanaț.

25 Woli bañaan biki katoh kaloolan baņom apulad, katoh mēnț kaankhil kanaț.

26 Kē woli Tatana agut lah na bkowul, apulad, aanhil kanaț, wi nul ubaa.

27 Kē nin ñaan așe wo aanhil pneej du katoh ki ñiintj ammēgațuj, kajej bka bi nul kē aandun atana. Woli ado haņ așe jej bka bi katohul.

28 Na manjoonan, dțupan, Nașibați ahilan kamiir bañaan ipekadu na nțup nwuțaan ñi baktupuj ți a, woli nadoo tum.

29 Kē ñaan așale țup buțaan ți Uhaaș wi Nașibați nin Nașibați aankmiira : ajuban pjuban panwoon paankba. »

30 Aji na baka haņ țiki baji untaayi uwo ți a.

Bayiț Yetu biki mnfațan

(Markut 3.31-33; Maci 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Anin na baṭa Yetu banaṭ du bdiḡ aṣë do kë badu'a.

³² Bañaanḡ batum baṭo afooya, kë baṣë ji na a : « Tenan, naan na baṭa'u bawo bdiḡ, bala'u. »

³³ Kë aṣë ṭeem baka aji : « In awoonḡ ni na baṭa naan ba? »

³⁴ Aten bañaanḡ banṭoonḡ ayitan, aṣë ji : « An nawoonḡ ni na baṭa naan.

³⁵ Ñaanḡ ankdolonḡ uko wi Naṣibaṭi anḡalonḡ awoonḡ abuk paapa na ni. »

4

Uhoñ wi nagur ḡdeey (Maci 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Byaaṣḡ blonḡ kak Yetu awo ṭi pjukan du kakab bdëk. Bañaanḡ batum kë baṣë yiṭ añoga, batum pṭum paḡ kë adoo paya aṭo ṭi bṭeem banwoonḡ ṭi bdëk. Bañaanḡ bṭi bawo du pkay.

² Kë aṣë ṭëpna ṭi uhoñ aṭup baka iko itum. Ṭi pjukan pi nul aji na baka :

³ « Natiinkan. Najaar apën pgur ḡdeey.

⁴ Wi akgurunḡ ḡdeey kë ḡlonḡ ḡaṣë jot ṭi bgah ; kë ḡkaṭ ḡabi ade ḡa bṭi.

⁵ Kë ḡlonḡ ḡajot du dko di mnlaak di mboṣ manwoonḡ maantumi. Kë ḡanaṭa ṭi dko mënṭ ṭiki mboṣ maankëṣ da.

⁶ Wi bnuur banaṭiinḡ atër ḡa, jibi ḡawoonḡ ḡaanwo na intaañ, kë ḡalewi.

⁷ ḡlonḡ ḡajot ṭi dko di iyiw, kë iyiw idëm afiiklën ḡa kë ḡaambuki.

⁸ ḡlonḡ kë ḡajot ṭi mboṣ mnuura, anaṭa adëm, awul ḡdeey. Blonḡ baji bawul mbuk iñeen ḡwajantḡ,

blon kawul mbuk iñeen paaj, blon kak mbuk iñeen week. »

⁹ Yetu akak aji : « Ankaan ibať itiinki, atiinkan! »

We ukaan kē Yetu aji hoñ?

¹⁰ Wi Yetu apēnuñ agaag, banfooyulun na banjañan iñeen na batēb bawo ți phepara ți uhoñ wi ajaan ahoñ.

¹¹ Kē așē ji na baka : « An, baťenan kē name uko ummeniñ wi Pșih pi Nașibaťi. Kē pa biki bdig ți uhoñ wi wi nji kaťupun na baka.

¹² Hēnk,
woli badoo ten baankwin,
woli badoo tiink, baankte
hēnk baankťēlēș ŋbida,
Nașibaťi așē wo aankmiir baka ipekadu. »☆

¹³ Yetu aji na baka : Naamme uko wi uhoñ wi ujakun? Kē hum di di nakmeen uhoñ bti wi nji kalun kahoñ ba?

¹⁴ Nagur ŋdeey, Uťup wi Nașibaťi wi wi aktepiñ.

¹⁵ Bañaan balon bawo ji bgah bi Uťup ujutun, wi bantiinkan tiink Uťup, kē Fatana așē ban apēnan uťup wi batepiñ ți baka.

¹⁶ Kē balon bawo ji dko di mnlak di ŋdeey ŋajotun, bayeenk ți dko mēnt Uťup na mnlilan,

¹⁷ așē wo baanka intaañ, baanji baťijan kaliintan. Wi Uťup ukťu'an ťu bajun pnooran baka kēme phajan baka baji babi wutan wutan.

¹⁸ Banwoon dko di iyiw, bajaan batiink Uťup,

¹⁹ kē manťaaf, pyok panjaan pafooyan bkow, na pñeebar iko itum ŋașē fiiklēn Uťup kaneenan wa pbuk.

☆ 4:12 Itayi 6.9-10.

²⁰ Banwoon mboş mnuura, bajaan batiink uŕup, kadinan wa, kaşë buk nŕdeey. Alon aji buk nŕdeey iñeen nŕwajanŕ, alon nŕdeey iñeen paaj, alon iñeen week.

Uhoñ wi unkaniya

(Luk 8.16-18)

²¹ Yetu akak aji na baka : « Baji batehan unkaniya kaşë fëŕ wa na kakana këme kaŕu wa ŕi kalişa uŕteeh i? Mëntŕ ŕi bko duuŕ di di bajaan baŕu wa i?

²² Uunka nin uko ulon ummeniin unwoon uunkmeetaana, unhankaniin unwoon uunkpen bŕdig kameetaana.

²³ Ankaan ibaŕ itiinŕi atiinkan! »

²⁴ Akak aji na baka « Nadoon kaşalanŕen bnuura uko wi naktiinŕun, balun kaniiban na kaniibi ki najaan naniibna kadoo kapelan.

²⁵ Bawul ankaan, kë anwoon aanka, bateh uko wi adoon aka. »

Uhoñ wi nŕdeey njanjaan nanaŕa bŕdi di nŕa

²⁶ Yetu akak aji : « Hënk di Pşih pi Naşibaŕi pawoon: woli ñaan agur nŕdeey,

²⁷ aŕoyënŕle na uŕejan këme anaŕa na nfa, nŕdeey nŕaji nŕakub kadëm bë aanji me jibi nŕadoli do.

²⁸ Mboş ŕi uleef wi ma manji manjun kabuk ujaagal, kabaa wul ibëb, nŕdeey nŕaşë pen ŕi ya.

²⁹ Wi nŕdeey nŕakayan kay başë jun pkaaw nŕa, ŕiki kakit kabani. »

Uhoñ wi pbuk pmpoŕi

(Maci 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Yetu akak aji na baka : « We wi nŕëknaamŕenun na Pşih pi Naşibaŕi këme na uhoñ uhoŕ wi nŕkyuujnun pa?

³¹ Panaam ji pbuk pampotëtaanuŋ ti mbuk mi mboş bti.

³² Woli batepi pa, paji panaŋa, kawo bgof bandëmnuŋ ti ugof untepiinŋ ti unkintaar, inah yi ba iji idëm, kë ŋkat ŋado ji ŋahil pdo intaŋ yi ŋa ti blifi. »

³³ Yetu aji tuŋ iko itum itënt yuŋ ti uhoñ, kaŋupna na bañaanŋ bahilna bawat ibaŋ ti uko wi akjakuŋ.

³⁴ Aji tiini na baka ti uhoñ tañ ašale gaag na baŋaŋarul aji piban baka wa bti.

Yetu aŋaŋan ukëk

(Maci 8.18,23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Utaakal wi unuur mënt Yetu aji na baŋaŋarul : « Najoh ŋya bdëk umbaŋ wundu. »

³⁶ Baŋaŋarul baya na a ti bteem bi awoonŋ aduk pntuk pi bañaanŋ. Iteem ilonŋ ikak awo na baka.

³⁷ Kë ukëk uweek uşë naŋa kë ŋmaaronŋ ŋafël meel du bteem, kë bado jun ptum.

³⁸ Kë Yetu aşë ŋoyënt wal mënt ti kafet ki bteem apaf bkow ti pbulja. Kë başë huma aji : « Ajugun, iindo haajala, ŋket? »

³⁹ Kë aşë ten, alëbar na uyook akuŋ aji na bdëk : « Yompan, tiiman. » Uyook kë unaŋi, kë dko dayompandëri.

⁴⁰ Yetu kë aşë ji na baka : « we ukaanŋ kë nalënk hënk ba? We ukaanŋ kë naanfiyaari ba? »

⁴¹ Kë başë lënk maakan aşë tuŋpar aji : « In awi ba, kë uyook na meel ŋadoo ji ŋatiinka? »

5

Yetu ajeban ñiinŋ i ŋntaayi ŋaneejuŋ

(Maci 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Baban bdëk umbaŋ wundu, du utaak wi Genateret.

2 Wi Yetu awaliyaŋ wala ʒi bʒeem, kë ñiintʒ alon ampënnuŋ du pnguran i untaayi uneejuŋ aʒë bi ʒi kadunul.

3 Pnguran pawoonʒ kato hul, kë nin alon aanhil ptana udole wo na mnkorentu ma.

4 Nyaaʒ nʒum aji wo na ifeeru ʒi ihoʒ babot katana na mnkorentu, kë aʒë ji marana maran ma kabot kakit ya, kë nin alon aanhil pkakana adoom.

5 Aji bi duka duka du pnguran na inkunʒ, kawu-u har, kapiharën uleef na mnlaak.

6 Wi awinuŋ Yetu du kalowan, aʒë ʒi, abi aŋuʒ ʒi kadunul

7 aʒë huuran na pdiim pweek aji : « We wi nkaaruŋ ba, Yetu Abuk Naʒibaʒi *Andëmuŋ Maakan? Dkooʒu kooʒ tenan ʒi Naʒibaʒi, kha-janaan. »

8 Aji haŋ ʒiki Yetu aji na untaayi upën ʒi ñiintʒ.

9 Yetu akak ahepara aji : « Katimu kawo hum? »
Kë atëem aji : « Pntuni pawoonʒ katim naan, nʒumi. »

10 Kë nʒaʒë kooʒa maakan awut kadook nʒa nʒalow utaak.

11 Kë uʒë ka ʒi pnkunʒ batani bweek bi nʒnkuma nʒankʒuñuŋ.

12 Kë nʒntaayi nʒaʒë kooʒ Yetu aji : « Wutun nʒya nʒneej ʒi nʒkuma nʒuŋ. »

13 Kë adinan nʒa. Kë nʒapën, aneej ʒi nʒkuma. Batani kë baʒë pënna du pnkunʒ ajot du bdëk. Nʒkuma nʒawo iñeen-week nyaaʒ iñeen nʒtëb (2000). Nʒayoor a bti.

14 Bayeŋ nʒkuma kë baʒë ʒi aniinkan uko wi baw-inuŋ du ubeeka na nʒntanka. Bañaanʒ kë baya pten uko unʒëpuŋ.

15 Babi ƚi Yetu aŝe win ñiintŷ i pntuni pi ñntaayi paneejuŷ kē aƚo awohara, akak ñaaŷ, kē baŝe lēnk.

16 Banwinuŷ uko unƚepuŷ bakakalēŝ uko undoluŷ ñiintŷ mēntŷ na uko wi ñkuma.

17 Wal mēntŷ kē baŝe kooƚ Yetu apēn ƚi utaak wi baka.

18 Jibi Yetu akpayiŷ ƚi bƚeem, ambiŷ aneeja kē aŝe kooƚa pa pduka na a.

19 Yetu aandinana wa aŝe ji na a : « Kakan katohu, yaan du bayiƚu iƚup baka uko bti wi Ajugun adooŷ pa iwi, jibi añaŷi'iiŷ. »

20 Kē aya niinkan uko wi Yetu adoluŷ pa a ƚi Uƚaak wi Ñbeeka Iñeen. Kē bañaŷ bti baŝe ñoŷar.

Yetu anaƚan abuk Jayirut ƚi pkeƚ abot ajeban ñaaƚ alonŷ

(Maci 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Yetu akak umbaŷ wundu na bƚeem. Kē bañaŷ batum bakak ayit añaŷa ƚi kakab bdēk.

22 Hēnk, kē naweek alonŷ ƚi biki *katoh kañehanaani ki bayuday i katim kawooŷ Jayirut aŝe bi. Wi awinuŷ Yetu, abi ajot ƚi ihoƚ yi nul,

23 akooƚa maakan aji : « Abuk naan ñaaƚ amaak adoo ñogan pkeƚ, biin ipafa iñen ahilna ajeb awut kakeƚ. »

24 Yetu agakandēr na a, pntuk pweek kē paŝe ƚaŝa, apēm pēmana.

25 Kē ñaaƚ alonŷ anwooŷ na pmaak pi ptula pñaak ñŝubal iñeen na ñtēb aŝe wo na baka.

26 Ahaj maakan ƚi iñen yi bakuraar batum, atok bka bi nul bti bē aanwin nin uko ulonŷ, kē pmaak pabaa dēm dēm pya.

27 Wi atiinkuñ kē baktiiniyaan uko wi Yetu, kē ašē bi neej ʔi pntuk, abi ʔi kafet ʔi Yetu aban kambiint ki kamiša ki nul.

28 Aji ʔi ušalul woli adoo hil aban kamiša ki nul, abi jeb jeb.

29 Wi abanuñ kamiša ki Yetu, kē pñaaq pabi ʔań ʔań, kē atiink ʔi uleeful kē ajebi.

30 Wal mēnt ʔi kē Yetu ašē tiink phina ploñ kē papēn ʔi a. Awugša ʔi pntuk ašē ji : « In abannuñ imiša? »

31 Baṭašarul baji na a : « Iwin kē pntuk pakpēm pēmanu, kē ibaa hepar ñaañ ambaniñ? »

32 Ul, kē ašē ten ayitan, ala ñaañ ambanuluñ.

33 Naaṭ alēnk akat kat, ʔiki ame uko unṭepuñ. Abi ajot ʔi kadun ki Yetu aṭup manjoonan bti.

34 Kē Yetu ašē ji na a : « Ñaaṭu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan bnuura, pmaak pašē pawutanu. »

35 Ahum kaṭiini kē bañaañ baloñ bašē pēna du uko naweek i katoñ kañehanaani ašē ji na Jayirut : « Abuku aneemi, wutan kanooran kak najukan. »

36 Yetu kē ašē pok ptiink bṭup bi bañaañ bukuñ, aji na naweek i katoñ kañehanaani : « Klēnk, fiyaaran ʔań. »

37 Piyeer, Yakob na Yowan aṭa Yakob ʔań baṭašuluñ aanwut nin bañaañ baloñ kak kē baṭaša.

38 Wi babanuñ du uko naweek i katoñ kañehanaani, Yetu kašē win dko kē dayewla maakan, bañaañ bawooni abot awuuhar.

39 Aneej ašē ji na baka : « we ukaañ kē nakṛaat awooni ba? Napoṭ aankeṭi, aṇoyēnt ṇoyēnt. »

40 Bañaañ bawo wal mēnt ʔi pbeñ Yetu.

Kë ašë do kë bañaan bti bapëni, ajeja ašin na anin napoŕ na biki agakandëraanuŕ, aneej du dko di napoŕ awoonŕ.

⁴¹ Ajej kañen ki napoŕ ašë ji na a : « *Talita kum* » uwoonŕ: « Poon, djaku inaŕa! »

⁴² Ți dko mënŕ kë anaŕa, apoš, kë bañaan bašë ñoŕar maakan. Napoŕ aka wal mënŕ nșubal iñeen na nŕtëb.

⁴³ Yetu kë ašë șook baka aji bawut kado alonŕ ame, ašë do kë bawul napoŕ kë adee.

6

Yetu aya Nataret

(Maci 13.53-58; Luk 4.16,22,24)

¹ Yetu apënna da, aya ubeeka wi akușnaaniinŕ, kë baŕașarul bagakandër na a.

² Ți unuur wi pnoorfën, awo Ți pjukan du *katoh kañehanaani. Bañaanŕ batum banktiinkuluŕ bañoŕari, ašë ji : « Țuŕ di di i mënŕ ameenuŕ iko yi? In awululuŕ ușal unŕuŕa wi, kë adoo ji do mlagre mntënŕ mi na iñen yi nul?

³ Mënŕ naŕukan abuk Mariya a i? Mënŕ abuk anin bi Yakob, Yoteŕ, Yuda na Fimoŕ a i? Kë baŕa'ul baŕaŕ, baanwo Ți na un i? » Kë uko waŕ uneenan baka pfiyaara.

⁴ Yetu aji na baka : « Naŕupar Nașibaŕi, Ți ubeeka wi nul, Ți ptoof pi bayiŕul na Ți katohul meetŕ Țaŕ di di bañaanŕ bawoonŕ baanji bamëbana bnuura. »

⁵ Mlagre mi adoluŕ Țaŕ manwoha pjeban ba-maakal balonŕ wi apafuŕ baka iñen.

⁶ Añoŕar Ți uko wi bawoonŕ baanfiyaari.

*Yetu ayil banjañan iñeen na batëb
(Maci 9.35; 10.1,5-14; Luk 9.1-6)*

Yetu aya du ntanka ñaññogun da aɗup Uɗup Ulil Unuura wi Pɗih pi Naɗibaɗi.

⁷ Ado kë banjañan iñeen na batëb babii. Kë aɗë yilna baka batëb batëb, awul baka mnhina mi pdook ntaya.

⁸ Aji na baka baji ñaan kaɗij pjuuɗi ɗañ, baɗë bawut kaɗij uko ude, umañ, itaka.

⁹ Aji na baka bawoha na iɗapaat na imiɗa yi baɗuun.

¹⁰ Yetu aji na baka : « Woli naban ɗi dko, naɗoon ɗi katoɗ ki bakyeenkanan te unuur wi nakpënuɗ ɗi dko mënɗ.

¹¹ Woli naban ɗi dko dloɗ kë baanyeenkan abot awo baantiinkan, woli napën, nadan danaan pdëpalën ɗi ihoɗ yi nan : hënk nayuuɗ baka kë bado buɗaan. »

¹² Wi banjañan bayaan, baɗup bañaan kë bawo i kawut pjuban kabot kaɗëlëɗ nɗida.

¹³ Badooɗ ntaya nɗum abot akër bamaakal batum ukëra ɗi bkow ajeban baka.

*Herod na Yetu
(Maci 14.1-2; Luk 9.7-9)*

¹⁴ Herod naɗih atiink kë bañaan baktiiniyaan uko wi Yetu ɗiki katimul kapënalaa. Baji : « Yowan Nabattaar anaɗiin ɗi pkeɗ ukaan kë awo na mnhina mi pdo mlagre. »

¹⁵ Balon kë bakji *Eli a, balon kak baji Naɗupar Naɗibaɗi a, annaamuɗ na baɗupar Naɗibaɗi bajon.

¹⁶ Wi Herod atiinkun nɗup nɗun aɗë ji : « Yowan i ndoon kë bafaali anaɗiin ɗi pkeɗ! »

*Pkeṭ pi Yowan Nabattaar
(Maci 14.3-12; Luk 3.19-20)*

¹⁷⁻¹⁸ Herod naṣih abi jej Herodiyana, ahar Filip abuk aṣin aniiim, kē Yowan Nabattaar aṣē ji na a : « Bgah bi nja baneenan ñaaṅ ajej ahar abuk aṣin aniiim. » Uko waṅ uṭuuṅ kē Herod ado kē bamoba awat ukalabuṣ abot atana na mnkorentu.

¹⁹ Herodiyana aṣoor Yowan abot aṅal pdo bafiṅa, aṣē wo aanhilani,

²⁰ ṭiki Herod aṭi Yowan wi ameenṅ kē awo ñaaṅ natoool abot ayiman, aji yeṅana. Herod aji ṅal pdo katiinka, aṣē ji woli aṭiinka aanji me uko uṣal.

²¹ Unuur uloṅ kē Herodiyana aṣē ka uko udooni bafiṅ Yowan. Unuur mēntṅ Herod ado ufettu un-kleṣanuṅ unuur wi abukiinṅ, adu baweek biki dko, baweek biki bangoli, na bañaanṅ bantiinkaniinṅ ṭi Galilay.

²² Poonu abuk Herodiyana mēntṅ aneej uki, Herod na biki aduuṅ ṭi ufettu bṭi kē baṣē lilandëra. Kē Herod naṣih aṣē ji na poonu uṅ: « Heparaan uko wi inṅaluṅ, dwulu wa. »

²³ Abot amehna aji : « Uko bṭi wi ikheparaanuṅ dwulu wa, woli idoo ṅal kakib utaak wi naan ṭi ptoof kawulu umbanṅ uloṅ. »

²⁴ Napoṭ kē aṣē pēn ahepar anin aji : « we wi mbaanṅ ahepara ba? » Kē ateema aji : « Bkow bi Yowan Nabattaar. »

²⁵ Poonu ataran akak du naṣih aṣē ji na a : « Dṅal iwulën hēnkunṅ ṭi praata, bkow bi Yowan Nabattaar. »

²⁶ Naṣih ajooṭani, kē pmehna pi nul na bañaanṅ biki aduuṅ ufettu baṣē ṭu kē aanhil ppok.

²⁷ Aji na nayeŋ ƚi dko mēntŋ aya aƚij bƚow bi Yowan. Nayeŋ kē aya faala du ukalabuŋ,

²⁸ aƚij bƚow ƚi praata awul napoƚ ŋaaƚ, kē aya awul anin.

²⁹ Wi baƚaŋar Yowan batiinkuŋ uko unƚepuŋ, babi ajeŋ puum pi nul aya moy.

Yetu ade de'an pntuk pi bañaan

(Maci 14.13-21; Luk 9.10-17; natenan ƚi Yowan 6.5-13)

³⁰ Banjañan bakak aŋe bi ayit ƚi Yetu, aƚupa uko bti wi badoluŋ na wi bajukanuŋ.

³¹ Kē aŋe ji na baka : « Nabiin na nji du dko dangaaguŋ nanoorfēn ntiinku. » Aƚiini haŋ ƚiki bañaan baƚum baya abi, kē baando hilan ade.

³² Kē baŋe ya na bƚeem du dko dangaaguŋ.

³³ Wi bañaan bawinuŋ baka kē bakya, baƚum bame uko wi bakdoluŋ. Wal mēntŋ wi wi bapēnnuŋ ŋbeeka bti aƚi aya du dko mēntŋ aban baka da uteek.

³⁴ Wi Yetu akwaliin ƚi bƚeem awin pntuk pweek pi bañaan, aŋe ŋaga baka, bawo wo ji ŋkaneel ŋanwoon ŋaanka nayafan. Wi wi aŋaan awo ƚi pjukan baka iko itum.

³⁵ Jibi unuur ukyaan pjot, kē baƚaŋarul baŋe bi aŋoga, aji na a : « Dko di dagaagi kē unuur ubot alow ;

³⁶ dolan baka baya du ŋfēƚ na ŋntanka ŋaññoŋuŋ dko di, bahilna baka uko ude. »

³⁷ Kē Yetu aŋe teem baka aji : « An, Nawulan baka bade bdi di'an. » Kē baji na a : « Njejna ƚuŋ itaka* iliina yaŋ kahilna kanug uko ude pa bañaan biki bti? »

---

* **6:37 Itaka** : Itaka mēntŋ iwo baluk bi ŋnuur iñeen-week ŋyaas ŋtēb.

³⁸ Yetu aji na baka : « Nawo na ipoom hum ba? Nayaan naten. »

Kë baya aten, abi aji na a : « Nkaha ipoom kañeen na ntëb ntëb. »

³⁹ Wi wi aŋaŋ aji na baka bado bañaan baŋo ɥi ujaagal bado knɥuk.

⁴⁰ Baŋoona knɥuk ki bañaan iñeen-week, na ki iñeen kañeen.

⁴¹ Yetu ajej wal mënɥ ipoom kañeen yuŋ na ntëb ntëb, akat kës du baŋi aŋë beeb Naŋibaŋi ɥi iko ide yuŋ, akitës ipoom awul baŋaŋarul bawul bañaan. Akak ado kë bafaŋ baka bti ntëb nŋu.

⁴² Bañaan bti bade ayok,

⁴³ kë baŋij kkaar iñeen na ktëb ki ipoom na ntëb nɥandukiin.

⁴⁴ ɥi bandeen bukuŋ, biinɥ bawo iñeen-week nŋyaaŋ iñeen kañeen (5000).

Yetu apoŋ ɥi bdëk duuɥ

(Maci 14.22-32; natenan ɥi Yowan 6.15-21)

⁴⁵ Wi bañaan baba'an ba pde, Yetu ado kë baŋaŋarul bapaya ɥi bŋeem ajota kadun, baya umban wi Bettayida du bdëk umban wuŋ, ul kë aŋë duka aŋiŋŋan bañaan.

⁴⁶ Wi adoluŋ bañaan bti kë baŋiŋiŋi, aŋë paya du pnkuŋ añehan Naŋibaŋi.

⁴⁷ Wi unuur uyobuŋ, bŋeem bawo ɥi ptoof pi bdëk, ul kë aŋë wo aloolan du pkay.

⁴⁸ Awin baka kë banoor na ppaat wi uyook uwoon uunkyoook ataŋ na umban wi bakyaan. Kaya utejan mnjel, kë aŋë poŋ ɥi bdëk duuɥ abi adoo la pŋëp baka.†

---

† 6:48 Adoo la pŋëp baka këme aya du baka.

⁴⁹ Wi baṭaṣarul bawinuluṅ kē akpoṣ ṭi bdēk duuṭ, banuṅ aji ujurte wa, aṣē fuuṭ idiim,

⁵⁰ bawina bukal bti aṣē lēnk. Ul, kē aṣē ṭiini na baka ṭi dko mēnṭ aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kalēnk. »

⁵¹ Wi wi aṣaaṅ apaya du baka ṭi bṭeem, uyook kē uṣē ṭaān. Bañoṅar maakan,

⁵² na manjoonan, baamme jibi Yetu adoouṅ mla-gre mi ipoom, kē iṭēb yi baka ikak awo ṭi bdēm.

*Yetu ajeban bamaakal du utaak wi Genateret
(Maci 14.34-36; natenan ṭi Yowan 6.22-25)*

⁵³ Wi bamuuruṅ, aban du pkay du utaak wi bagenaterenṅ, bakaban bṭeem ṭi kabaṅ.

⁵⁴ Wi baheli'aṅ hela kē bañaanṅ baṣē yikrēn Yetu.

⁵⁵ Baya ṭi utaak bti aṭij bamaakal ṭi ijiiñ du dko di batiinkuṅ aji awoo.

⁵⁶ Dko bti di aneejuṅ, du ṅntanka, ṅbeeka, ṅfēt, baji baṭij bamaakal du bayiti, kakooṭa awut babana woli udoo wo kambiint ki ulankonṅ wi nul ; kē bambanuṅ ka bti bajebi.

7

*Udolade wi bajon
(Maci 15.1-20)*

¹ *Bafaritay na *bajukan Bgah balon bampēnnuṅ Yerutalem babi ayit aṅog Yetu.

² Bawin kē baṭaṣar Yetu balon kē bakde bē baaññow iñen jibi udolade ujaṅuṅ.

³ Hēnk di uwoon, bafaritay ji bayuday bti baanji bade kē baaññow iñen yi baka bnuura. Baji bado haṅ pa pmēban udolade wi bajon.

⁴ Babot awo baanji bade woli bapënnä bayiti bē baantul tulan ṅleef ṅi baka na meel. Bakak amēban idolade itum yi bajon, ji pñow ikoopa, idunk, na irāata.

⁵ Ukaañ kē bafaritay na bajukan bgah bahepar Yetu aji : « we ukaañ kē baṭaşaru baanji baṭaş udolade wi bajon, babaa ji bade de bē baaññow iñen? »

⁶ Ateem baka aji : « Itayi afañ wi aṭiiniyaanuñ uko wi nan, an balagare, Naṣibaṭi aji ṭi ulibra wi Itayi : *“Pntaali pi paji padēmanaan na mntum ṭañ, kē uhaaş wi pa uşē lowēn.*

⁷ Pñehan na bṭeñan bi baka iinjakēn nin uko ulon *iko yi bakjukanuñ iwo udolade wi bañaan bajēn ṭañ.”*✧

⁸ Naji naduk uko wi Naṣibaṭi ajakuñ kaşē mēban udolade wi bañaan bajēn. »

⁹ Akak aji na baka : « Naji napok bnuura uko wi Naṣibaṭi ajakuñ kaşē kaṭaş udolade wi nan.

¹⁰ Moyit aji : “Mēbaan şaaş na naan bnuura✧” akak aji : “Ankkaruñ aşin kēme anin, pkeṭ pakwoon baluk bi nul.”✧

¹¹ An, naşē ji : Woli ñaan aji na aşin kēme anin : “uko wi nhilanuñ lah kaṭēnknu uwo ‘korban’ (uwoon; uwo wi Naṣibaṭi.)”

¹² Naji nadinana keeri awut kado nin uko ulon kak pa aşin kēme anin.

¹³ Hēnk di nagaruñ uṭup wi Naṣibaṭi na udolade wi nakjukanuñ. Nabot aji nado iko itum itēnt yuñ kak. »

✧ 7:7 Itayi 29.13. ✧ 7:10 Ppēn 20.12. ✧ 7:10 Ppēn 21.17.

14 Wi wi Yetu akaan adu pntuk pi bañaan aji na baka : « Natiinkan an bti nabot name.

15 Nin uko ulon unwoonun bdig uunhilan kaṭopan ñaan ti kēs ki Naşibaṭi, wal wi ukneejuṅ ti a. Uko unjaan upenna ti a ujaan uṭopana ti kēs ki Naşibaṭi. [

16 Ankaan ibaṭ itiinki atiinkan !] »

17 Wi Yetu aneejuṅ du katoh alow pntuk, baṭaşarul bahepara uko wi uhoñ ukjukanun.

18 Kē aji na baka : « An kak hēnk di di nawaanun ṅşal i? Naamme me kē nin uko ulon wi bdig un-kneejuṅ ti ñaan uunhilan kaṭopana ti kēs ki Naşibaṭi i?

19 Uunji uneej ti uhaaş wi nul, ti kayiṅul di di ujaan uneej, aya kapēnan wa du bnṭeeh. » Hēnk ti ṅṭup ṅun, Yetu adiiman kē iko ide bti inuura.

20 Aji kak : « Uko unjaan upēn ti ñaan ujaan ukakana aṭop ti kadun ki Naşibaṭi.

21 Hēnk di uwoon, du ṅhaaş meetṅ ṅi bañaan di di ṅşal ṅwuṭaan ṅajaan ṅapenna, ṅşal ṅanjaan ṅaṭij pjuban pi piinṭ, kakiij, pfiṅ,

22 ppiinṭ na ahar ñaan kēme ayin ñaan, pñeebar iko, mnṅot, kaguuru, pṭuunk, pṅal uko wi atēnṭu, bkuutar, bbehar, bpēn.

23 Iko iwuṭaan yun bti iji ipenna ti ñaan meetṅ yul ijaan iṭu ñaan kaṭop ti kēs ki Naşibaṭi. »

*Pfiyaar pi ñaaṭ anwoon aanwo nayuday
(Maci 15.21-28)*

24 Yetu apēn da, aṣē ya umban wi ubeeka wi Tir. Aneej du katoh kalon aṣē wo aanṅal bame, kē bañaan baṣē mehaara me.

25 Uunjoni, kë ñaaṭ alonj i untaayi uneejun ṭi abukul ñaaṭ aṣë tiink kë baṭiiniyaan uko wi nul aṣë bi ajot ṭi ihoṭ yi nul.

26 Ñaaṭ mēnt̄ aanwo nayuday, awo nafinitej i utaak wi Firi. Akooṭ Yetu aji na a adook untaayi, upēn ṭi abukul.

27 Yetu kë aji na a : « Wutan duna bapoṭ bade bayok, uunnuura bajej pde pi bapoṭ bawul ṅbuṣ ṅmpoṭi* . »

28 Ñaaṭ ateema aji : « Ajugun, ifaṅi, kë ṅbuṣ ṅmpoṭi ṅaṣë ji ṅade ituk yi bapoṭ bawatun ṭi umeeṣa uṭeeh. »

29 Wi wi Yetu aṣaan aji na a : « Uṭup wi, uṭu kë untaayi upēn ṭi abuku, yaani. »

30 Ñaaṭ mēnt̄ akak katohul aṭēnk kë napoṭ apiint̄ ṭi kaliṣa, kë untaayi upēn ṭi a.

*Yetu ajeban nadēnēmaan
(Maci 15.29-31)*

31 Yetu apēn du umban wi ubeeka wi Tir aṭēpna wi Fidoṅ amuur utaak wi ṅbeeka Iñeen aṣë ya umban wi bdëk bi Galilay.

32 Baṭija nadēnēmaan ankaan aji noor na bṭup, aṣë kooṭa apafa iñen.

33 Yetu ajeja kë balow bañaan, aya agaag. Aṭu'a ikoñ ṭi ibaṭ, atēfēj, abana pndemēt,

34 aṣë kat kēṣ du baṭi, awuuk uhēfēt̄ aṣë ji na ñiint̄: « Efata » uwoonj « haabṣiin. »

35 Ṭi dko mēnt̄, ibaṭ ihaabṣaa, kë pndemēt pabot afēnēṣa, kë akṭiini bnuura.

---

* **7:27** ṅbuṣ ṅmpoṭi : Wal mēnt̄ bayuday baji baji banwoonj baanwo bayuday bawo ṅbuṣ.

³⁶ Kë Yetu ašë ji na bañaan bawut kaɕup nin ñaan uko unɕëpuŋ. Jibi akneenanuŋ baka, kë babaa ɕiiniyaan ɕiiniyaan maakan uko wi adoluŋ.

³⁷ Bañoŋar pñoŋar pweek maakan ašë ji : « Ado iko bti bnuura, adoo do kë bandënëmuŋ baktiink, kë babiis bɕup baktiini. »

8

Yetu ade de'an bañaan iñeen-week ŋbaakër ŋyaaš iñeen

(Maci 15.32-39; Markut 6.30-44)

¹ ɕi ŋnuur mënɕ bañaan baɕuma tum ašë wo baanka uko ude, ukaan kë Yetu adu baɕašarul aji na baka :

² « Dñaŋa bañaan biki, ŋnuur ŋwajanɕ ŋii ŋi, ŋi bawoon na ŋji abot awo baanka uko ude.

³ Woli dji na baka baɕiis, kë baya na ubon, baya jot du bgah te baloŋ ɕi baka bapëna dko dlow. »

⁴ Baɕašarul bahepara aji : « ɕuŋ di di ŋkkaanuŋ ipoom iwul baka bade badoo bayok? Dko di ŋwoon di dagaagi. »

⁵ Ahepar baka aji : « Nawo na ipoom hum ba? » Kë bateema aji : « Paaj na kaloŋ. »

⁶ Ado bañaan kë baɕo ɕi mboš, ašë jej ipoom paaj na kaloŋ yuŋ, abeeb Našibaɕi, akiteš ašë wul baɕašarul bawul bañaan. Kë bawul ya baka.

⁷ Bakak awo na ŋɕëb ŋloŋ ŋmpoɕi. Yetu akak abeeb Našibaɕi ɕi ŋɕëb ŋuŋ, ašë wul ŋa baɕašarul kë bawul bañaan.

⁸ Bañaan bade ayok, kë indukiin itum kkaar paaj na ploŋ.

9 Bañaan banwoon da bawo uko ji iñeen-week n̄baakër n̄yaaş iñeen (4000), kē Yetu aşē do baka kē baŋişi.

10 Ʀi dko mēnt̄ kē aşē paya Ʀi b̄teem na baŋaşarul aya utaak wi Dalmanuta.

Bafaritay bahepar Yetu uko unkndiimanuŋ kē awo i Naşibaŋi

(Maci 6.14; 12.38-39; Luk 11.16,29)

11 Bafaritay babi, awo Ʀi p̄ŋiini na Yetu, bala p̄ŋaawana, aşē hepara uko ulon unkndiimanuŋ kē awo ŋaaŋ i Naşibaŋi.

12 Yetu awuuk uhēfēnt̄ aşē ji : « we ukaaŋ kē kawuun̄ ki kakhepar uko unkndiimanuŋ kē dwo ŋaaŋ i Naşibaŋi ba? D̄ŋupan, na manjoonan, nin mēnkdiiman kawuun̄ ki uko ulon. »

13 Aduk baka aya apaya kak du b̄teem aşē ya umban̄ wundu.

14 Baŋaşar Yetu baŋilma p̄ŋij ipoom aşē wohara na kaloolan ŋaŋ.

15 Yetu aji na baka : « Naŋafaraan, nalipariin uko utaajanaani p̄şon wi bafaritay na wi Herod. »

16 Bawo Ʀi p̄ŋiiniyaan uko wi bawaan̄uŋ ipoom.

17 Yetu ammeen̄ uko wi bakt̄iiniyaan̄uŋ aji na baka : « we ukaaŋ kē nakt̄iiniyaan uko wi nawaan̄uŋ ipoom ba? Naanji nawin kabot kayikrēn i?

18 Iŋēb yi nan idēnēŋi i? Nawo na kēş aşē wo naanji nawin, nawo na ibaŋ aşē wo naanji nate. Naanleş

19 wi nkitsun̄ ipoom kañeen pa biint̄ iñeen-week kañeen n̄yaaş iñeen (5000) i? Kē kkaar hum

kantumun na ipoom ki ki nayaanaanun ba? »
Bateem aji : « Iñeen na ktëb. »

²⁰ « Kë wi nkitşun ipoom paaj na kalon pa bañaan iñeen-week nbaakër nyaaş iñeen (4000), kkaar hum kantumun na ipoom ki ki nayaanaanun? » Kë baji : « Paaj na plon. »

²¹ Kë aşë ji na baka : « Naandobi yikrënaara ha? »

Yetu ajeban nakuul

²² Yetu na başaşarul baban ufët wi Bettayida, kë başë tija nakuul alon, akooşa abana.

²³ Amëbana ti kañen, apën na a ti ufët. Aşu'a işuuj ti kës, apafa iñen aşë hepara aji : « Iwin uko ulon i? »

²⁴ Wi akompëşun aşë ji : « Dwin bañaan, bawo ji mnko mankoşun. »

²⁵ Yetu kë akak aşu'a iñen ti kës, kë wi atenuñ, aşë jeb ahil ayikrën iko bti apaşëş ya.

²⁶ Yetu kë aşë ji na a aşış aşë wut kaneej ti ufët.

Piyeer aji Yetu awoon Krittü

(Maci 16.13-16; Luk 9.18-22)

²⁷ Yetu aya na başaşarul du ntanka nañnogun du ubeeka wi Tetare-Filip. Wi bawoon ti bgah kë aşë hepar baka aji : « Bañaan başal aji dwo in ba? »

²⁸ Bateema aji : « Balon baji iwo Yowan Nabattaar, kë balon baji iwo Eli, kë balon kak baji iwo alon ti başupar Naşibaşi. »

²⁹ Yetu kë aşë hepar baka aji : « Kë ti an, nji dwo in ba? » Kë Piyeer aşë teema aji : « Iwo Krittü. »

³⁰ Kë aşë şook baka aji na baka bawut kaşup nin ñaan uko wi nul.

³¹ Yetu ajun p̄tup baka kē *Abuk Ñiint̄ awo i kahaj maakan, kabot kapokana ʔi bantohi, ʔi baʔenjan baweek na ʔi *bajukan Bgah. Baluŋ kado bafiŋa, unuur uwajanʔen aʂe naʔa ʔi pkeʔ.

³² Wi ak̄tupun̄ uko waŋ aankoñ, aʔiini ajinʔan. Kē Piyeer aʂe pula kē bagaagi aʂe jun p̄ŋoman na a ʔi uko wi ajakuŋ.

³³ Yetu awugsa aten baʔaʂarul aʂe ŋoman na Piyeer aji : « Lowaan, iwi Tatana, ʔiki iinji kla uko wi Naʂibaʔi analuŋ, iji kla wi bañaan̄ banaluŋ. »

*Hum di di ñaan̄ awoon̄ kaʔaʂ Yetu?
(Maci 16.24-28; Luk 9.23-27)*

³⁴ Yetu ado p̄ntuk pi bañaan̄ na baʔaʂarul kē babii, aʂe ji na baka : « Woli ñaan̄ an̄al kaʔaʂen̄, awo kaʔilma uleeful, kakuŋa krut ki nul kadinan phaj ji nji kabot kaʔaʂen̄, udole wo ʔi pkeʔ.

³⁵ Hēnk di uwoon̄, an̄aluŋ pbuuran ubida wi nul aluŋ kawaan̄ wa. Kē ñaan̄ i nji Yetu na Uʔup Ulil Unuura ŋk̄tuun̄ awaan̄ ubida wi nul aluŋ kabuuran wa.

³⁶ We uwoon̄ ñaan̄ aka pyok pi umundu b̄ti woli aneemanden̄ ubida unkm̄biin̄.

³⁷ We wi ñaan̄ ahilanun̄ pwul unklinun̄ na uhaaʂ wi nul.

³⁸ Woli ñaan̄ akowara nji na ŋʔup ŋi naan ʔi kadun ki bañaan̄ biki umundu wi, bandekuŋ Naʂibaʔi kafet̄ abot awo bajuban, nji *Abuk Ñiint̄ kaluŋ kakowara baka woli dbi na ŋwanjut ŋyimanaan na mndēm mi Paapa. »

9

¹ Yetu akak aji na baka : « D̄ʔupan na manjoonan,

balon ɸi bañaan banwoon nɸa ɸi baankket ɸe baanwin Pɸih pi Naɸibaɸi pabi na mnhina. »

*Eli na Moyit bapen aɸiini na Yetu
(Maci 17.1-9; Luk 9.28-36)*

² Wi nnuur paaj nɸaɸepun, Yetu ajej Piyeer, Yakob na Yowan ke baya agaag du pnkun pweek. Ke uleeful use ɸelɸa ɸi kadun ki baka, ke awo ji naan nampaɸi.

³ Imiɸa yi nul ikak ji unuur abot afaaɸ pfaaɸ pi imeen nin nanaj alon ɸi umundu aanhil pwul imiɸa pfaaɸ ptenɸ pun.

⁴ Eli na Moyit ke baɸe winana ɸi kadun ki baka, awo ɸi pɸiini na Yetu.

⁵ Piyeer aji na Yetu : « Najukan, uwo bnuura, jibi nja nwoon ɸi : nɸan iloona iwajanɸ, kalon kawo ki nu, kalon kawo ki *Moyit, kandukiin ki *Eli. »

⁶ Baɸasar Yetu balenk palenk pan ke Piyeer aando me uko wi akɸupun.

⁷ Kanfelun kabi awun baka, ke pdiim plon paɸe penna ɸi ka aji : « I, awoon Abuk naan, dnjala maakan, natiinkana. »

⁸ ɸi dko menɸ, baɸasarul baten dko di bawoon afooyan aɸe wo baanwin nin alon, Yetu ɸan awoon na baka.

⁹ Wi bapenu ɸi pnkun ahela, Yetu ke aɸe ji na baka bawut kaɸup nin naan uko wi bawunun te wi *Abuk Niinɸ aknaɸiin ɸi pkeɸ.

¹⁰ Bameban uko wi ajakun na baka, aɸe ɸiini jibi bawoon, ala pme uko wi anjalun pji wi ajakun : « Pnaɸa ɸi pkeɸ. »

11 Baṭaṣarul bahepara aji : « we ukaaŋ kē *ba-jukan Bgah baji Eli awo i kaduna kabi ji Krittu ado kabi? »

12 Yetu ateesem baka aji : « Na manjoonan, Eli awo i kadun kabi kakakan iko bti ʔi bgah. Naṣal aji babubara apiit aji Abuk Ńiint ʔ awo i kahaj maakan, kapokana i? »

13 Kē nṣe ʔupan, Eli adobi bi kē badola uko bti wi baṅaluŋ, jibi bapiitun ʔi a. »

*Yetu ajeban napoṭ anneejiin
(Maci 17.14-18; Luk 9.37-43)*

14 Wi Yetu, Piyeer Yakob na Yowan babanun du baṭaṣar Yetu bandukiin, aṣe win pntuk pweek pi bañaan na *bajukan Bgah kē baktiini na baka.

15 Wi bañaan bawinan win Yetu, aṣe lēnkara bti, aṭiira pwula mboṣ.

16 Ahepar baka uko wi baktiiniyaanun.

17 Ńiint alon kē aṣe teemna du pntuk aji : « Naweeek, dṭiju abuk naan, awo na unṭaayi umbiiṣanulun bṭup.

18 Dko di uyaan amobna, uji uwata ʔi mboṣ, napoṭ kayiit, katibrēn iñiin, uleeful uji ukak kataaṭ. Dkooṭ baṭaṣaru badook wa kē baanhilani. »

19 Yetu aji na baka : « Nawo bañaan bawuṭaan, banwoon baanfiyaari! Dwo kaṭo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? Naṭijaan napoṭ. »

20 Kē baṭija'a. Wi unṭaayi uwinaarun win Yetu, aṣe jun pṣeṅ ṣeṅnan napoṭ kē ajot ʔi mboṣ, akēlēnk, ayiit.

21 Yetu ahepar aşin napoţ aji : « Lum di di ujunuņ pwata h nk ba? » K  ateem aji : « Wi awoon napoţ nampoţi te h nkun. »

22 Nyaaş  ntum uji uwata du bdoo na du meel kado na pfiņa. K  iřale hil pdo uko ulon, kt nkun,  nagi'un. »

23 Yetu ateem aji : « Iji nřale hil...  naan anfiyaaruņ, Nařibaţi ahil pdo iko bti pa a. »

24  i dko m nt  jug napoţ k  ař   jar aji : « Dfiyaari, biin i  nk n, nhilna nkak nfiyaar maakan. »

25 Wi Yetu awinuņ k  ba aan ba um bakţi abi ayit k  ař  l bar na un aayi aji : « Iwi un aayi, injaan kd n man kabot kabiiřan b up, dji ip n  i napo  i, iř  iwut kaluņ kakak  i a. »

26 Wi un aayi ukp nuņ, k  napo  ař   jar al tar maakan. Napo  awo ji  naan anke uņ, k  ba aan bti bado ji ake i.

27 Yetu k  ař  m bana  i ka en ana ana k  ana i.

28 Wi Yetu a iiřuņ katoh, agaag na ba ařarul, k  bař  hepara aji : « we ukaan k  un,  n hil lah adook un aayi ba? »

29 K  ař  teem baka aji : « Un aayi ut nt wuņ, pñehan Nařibaţi  a  pahilanuņ pdook wa. »

Uyaaş ut bant n wi Yetu ak upuņ pke  na pna a  i pke  pi nul

(Luk 9.44-45)

30 Wi bap nuņ  i dko duņ, ař  muur utaak wi Galilay. K  Yetu ař   al ba aan bawut kame.

31 Awo  i pjukan ba ařarul aji : «*Abuk  iint  wu-lana du ba aan, bafiņa, unuur uwajant n ař  na a  i pke . »

32 Kë baťaşarul başë wo baamme uko wi akţupun abot aţi phepar apiban baka wa.

Ahoŋ awoonun naweek?

(Maci 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Yetu na baťaşarul batool aya Kapernawum. Wi babanun du katoħ kę Yetu aşë hepar baka aji : « We wi nakţiiniyaanun lah du bgah ba? »

34 Kę başë yomp, ţiki du bgah bawo ţi plaţar ala andëmnun ţi baka.

35 Yetu aţo aşë du baťaşarul iñeen na btëb, aji na baka : « Woli alon aŋal pwo nateek, akakan awo kafet ki batëntul, awo nalempar baka. »

36 Ajej napoţ alon aţu'a ţi ptoof pi baka, amooka, aşë ji :

37 « Ñaan anyeenkun napoţ atënt i ţi katim ki naan, nji ţi uleef naan i i ñaan mënt ayeenkun, kę anyeenknun, mënt nji i ayeenkun, anyilnun a. »

Anwoon aampokun, awo na un

(Luk 9.49-50)

38 Yowan aji na Yetu : « Naweek, ŋwin alon kę akdook ŋntaayi ţi katimu, kę ŋneenana, ţiki aanji taşun. »

39 Yetu ateema aji : « Nawutan kaneenana : Nin ñaan aanhılan kado mlagre ţi katim ki naan kabot kaţup uko uwuţaan ţi nji ţi dko mënt.

40 Anwoon aampok nja, awo na nja.

41 Kę ankwulanen kakoopa ki meel nadaan ţiki nawo i Krittı, alun kayeenk baluk bi awoon i kayeenk. »

Nalipariin

(Maci 18.6-11; Luk 17.1-2)

⁴² Yetu akak aji : « Ankdoluŋ alon ʒi bapoʒ biki* ajot ʒi pjuban, uhokan batana ʒi kaʒuʒ plaak pweek başë bafëla du bdëk.

⁴³ Woli kañen ki nu kaʒu kë ikjuban, falan ka, uhokan iya baʒi na kañen kammukşiiŋ kë di pya du infernu na iñeen itëb du bdoos banwoon baankjëmşa

⁴⁴ [di ubob uwoon uunji ukeʒ, kë bdoos baanji bajëmşa].

⁴⁵ Woli kahoʒ ki nu kaʒu'u kë ikjuban, falan ka, uhokan iya baʒi na kahoʒ kammukşiiŋ, kë di pya na ihoʒ itëb du infernu

⁴⁶ [di ubob uwoon uunji ukeʒ, kë bdoos baanji bajëmşa].

⁴⁷ Woli pkëş pi nu paʒu'u kë ikjuban, lookşan pa. Uhokan ineej du Pşih pi Naşibaʒi na pkëş ploolan kë di bafëlu du infernu na këş ktëb,

⁴⁸ di ubob uwoon uunji ukeʒ, kë bdoos baanji bajëmşa.

⁴⁹ Baluŋ kaʒu bañaan bti bdoos jibi bajaan baʒu pnam ʒi mnde.

⁵⁰ Pnam pawo uko unuura. Paşale yaş, nakakanaan we kataabare ki pa? Nawoon na pnam ʒi uleef wi nan nabot natiinkar na batënşan.

10

*Yetu aʒiiniyaan uko wi bniim
(Maci 19.1-9; Luk 16.18)*

¹ Wal mënʒ kë Yetu aşë naʒa ʒi dko duŋ, aya umban wi Yuda, amuur bdëk bi Yordan. Bañaan

---

* **9:42** Bapoʒ biki Yetu aʒiiniyaan ʒi banfiyaaruŋ, bukal bakakuŋ ji bapoʒ.

batum bakak ayit aňoga, kë awo ƚi pjukan baka jibi ajonuŋ kado.

² Bafaritay babi aňoga, baňal ptaawana ašë hepara me bgah bi Moyit badinan ñaaŋ adook aharul ƚi bniim.

³ Kë ašë teem baka aji :

⁴ « We wi Moyit ajakuŋ ƚi uko mënŋ? » Kë baji : « Moyit adinan ñiint apiit ñaaŋ kakaarta kankyuujuŋ kë bniim babaa, kabaa dooka. »

⁵ Yetu kë ašë ji na baka : « Mndënëm mi ŋhaaş ŋi nan manŋuun kë Moyit aŋup uko mënŋ.

⁶ ƚi ujuni, wi Našibaŋi aŋakuŋ umundu, ado baka kë bawo ñiint na ñaaŋ.

⁷ Ukaaŋ kë ñiint aklun kaduk ašin na anin,

⁸ kaya kawo na aharul, bukal batëb bti bašë bakak ñaaŋ aloolan. Hënk, baankwo bañaan batëb, bawo aloolan.

⁹ Ñaaŋ awutan keeri kagar uko wi Našibaŋi anaakrënuŋ. »

¹⁰ Wi bakakuŋ katoh, kë baŋaşarul bašë kak ahepara ƚi uko wi ajakuŋ.

¹¹ Kë Yetu aji na baka : « Woli ñaaŋ adook aharul ašë niim alon, ajuban pjuban pi piint.

¹² Kë ñaaŋ akale duk ayinul ašë niimar na ñiint alon, ajuban pjuban pi piint.

Yetu na bapoŋ

(Maci 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Bañaan baŋij Yetu bapoŋ pa aban baka, kë baŋaşarul bašë ŋoman na baka.

¹⁴ Wi Yetu awinuŋ uko mënŋ ašë deebaŋ, aji na baka : « Nawutan bapoŋ babi ƚi ŋi, nakneenan baka ƚiki Pših pi Našibaŋi pawo pi banwoon ji baka.

15 Na manjoonan, dɔupan, anɲaluŋ pneej ɥi Pɕih pi Naɕibaɥi awo kanaam na napoɥ. »

16 Yetu ajej baka, amook abot apaf baka iñen, añehandër baka Naɕibaɥi.

Yetu na ñiintɔ nayok

(Maci 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Wi akpënuŋ pya, kë ñiintɔ aloŋ aɕë ɥi, abi ajot ɥi ihoɥ yi nul aɕë hepara aji : « Najukan nanuura, we wi nwoonɔ kado kayeenkna ubida wi mnɔo ba? »

18 Yetu kë aɕë teema aji : « Imeha kë Naɕibaɥi ɥaɯ anuuriin, ukaanɔ kë ikdu'ën nanuura i?*

19 Ime uko wi bgah bi Moyit bajakuŋ: Iinkfiŋ ñaan, iinkpiintɔ na ayin ñaan këme ahar ñaan, iinkkiij, wutan katapar ñaan uko wi awoonɔ aando, kjej nin uko wi ñaan ɥi kaguuru, mëbaan ɕaaɕ na naan bnuura. »

20 Ñiintɔ kë aɕë teema aji : « Najukan, iko mëntɔ djun pɥaɕ ya wi nhumuŋ hum te hënkunɔ. »

21 Yetu atena aɕë magana, aji na a : « Uko uloolan uduki'iin: Yaan iwaap iko yi ikaanɔ bti, iwul itaka bawaan, wal mëntɔ ika pyok du baɥi, iɕë ibi iɥaɕën. »

22 Kë ul, wi atiinkunɔ uko wan, aɕë ya na pjooɥan ɥiki ayok maakan.

23 Yetu aten bañaanɔ ayitan aɕë ji na baɥaɕarul : « Uluŋ katam maakan pa bayok baneej du Pɕih pi Naɕibaɥi. »

24 Baɥaɕarul bañonɔar maakan ɥi nɥup ɲi nul. Kë Yetu akak aji na baka : « An bayitɔ naan, utam maakan ñaan aneej du Pɕih pi Naɕibaɥi!

---

* **10:18** Këme : *We ukaanɔ kë ikdu'ën nanuura ba? Naɕibaɥi ɥaɯ anuuriin nin aloŋ kak annuura nuura.*

25 Uyoj apel pa untaam wi pnkunkaali uneej ʒi bhër bi kaguja kë di nayok aneej du Pşih pi Naşibaţi. »

26 Baţaşarul babaa ñoŋar ñoŋar maakan aşë ji : « Kë in ahılanuŋ keeri kabuur? »

27 Kë Yetu aşë jaban baka këş aşë ji : « Bañaan bajën baanhilan pbuuran ŋleef ŋi baka, kë Naşibaţi aşë hil pbuuran baka, ʒiki aambiişna biişna nin uko uloŋ. »

28 Piyeer kë aşë ji na a wal mënt: « Un, ŋduk iko bti aţaşu. »

29 Yetu ateema aji : « Na manjoonan, dţupan, nin ñaan aankduk katohul, babak aşin, anin, aşin, bapoţ, këme ŋteehul pa ŋji na Uţup Ulil Unuura,

30 bë aankyeenk ʒi ŋwal ŋi ŋwoon ŋi ŋyaaş iñeen-week itoh, babak aşin, banin, bapoţ na ŋteeh. Iko mënt bti igakandër na mnhaj. Kë du umundu unkmbiin, aka ubida wi mnţo.

31 Batum ʒi banwoon bateek hënkun baluŋ kawo babaañsaani kë banwoon babaañsaani baluŋ kawo bateek.

Uyaaş uwajanţën wi Yetu akţupun pkeţ na pnaţa ʒi pkeţ pi nul

(Maci 20.17-19; Luk 18.35-43)

32 Yetu na baţaşarul bawo ʒi bgah aya ubeeka wi Yerutalem, kë Yetu ajotuŋ kadun. Baţaşarul bahaajala maakan, kë banktaşuŋ baka babot awo na palënk. Yetu kë aşë jej kak na a baţaşarul iñeen na batëb, awo ʒi pţup baka uko unkmbiin kadola.

33 Aji : « Natenan, un biki biki aya Yerutalem kë başë luŋ kawul *Abuk Ñiint ʒaţeŋan baweek

na *bajukan Bgah, baluŋ kaji aduknaanaa, pduknaana pi pkeŋ kaşë kawula banwoonŋ baanwo bayuday.

³⁴ Babeŋa, katëfjëra, kakoba na itintël, kafina. Unuur uwajantën aşë naŋa ŋi pkeŋ. »

Nawoon balempar batënŋan
(Maci 20.20-28)

³⁵ Yakob na Yowan babuk Tebede baya ñog Yetu aşë ji na a : « Najukan, ŋŋal idolun uko wi ŋkhepariinŋ. »

³⁶ Kë Yetu ahepar baka uko wi baŋaluŋ ado pa baka.

³⁷ Kë başë ji : « Ŧenun ŋluŋ ŋŋo alonŋ ŋi kadeenu ki nu, undu ŋi kamayu ki nu wal wi ikyeenkunŋ pşih. »

³⁸ Yetu aji na baka : « Naamme uko wi nakñehanunŋ. Nahilan kahaj† ji nji i, këme kayeenk batitmu bi nji kayeenkunŋ i? »

³⁹ Bateem aji : « Nñhili. »

Yetu kë aşë ji na baka : « Pnkalame pi nji kadaannunŋ, nadaanna pa, batitmu bi nji kayeenkunŋ, nayeenk ba.

⁴⁰ Kë uko wi pŋo ŋi kadeenu këme ŋi kamayu ki naan mëntŋ nji dwoonŋ kadat bañaanŋ banwoonŋ pŋo da, bankaanŋ na pŋo da baluŋ kaŋo da.

⁴¹ Wi banjañan iñeen bandukiinŋ batiinkunŋ uko wi Yakob na Yowan bajakuŋ, aşë deebaŋër baka.

⁴² Yetu adu baka aşë ji na baka : « Nawini, banjakuŋ aji bawo başih biki ŋtaak baji başih na mnŋot, baweek biki ŋtaak kaŋoonkna bañaanŋ.

† 10:38 Nahilan kadaan ŋi pnkalame pi nji kadaannunŋ.

43 Uunwo kawo haŋ pa an. Anŋaluŋ pwo naweek ʔi an awo kaʔep ʔep kawo nalempar batēntul.

44 Kē woli ñaaŋ aŋal pwo nateek ʔi an, awalaan bkowul ado kalempar batēntul.

45 *Abuk Ñiint ʔi uleeful aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bañaan kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranuŋ bañaan batum maakan.

*Yetu ajeban nakuul du ubeeka wi Yeriko
(Maci 20.29; Luk 18.35-43)*

46 Yetu na baʔaŋarul baban ubeeka wi Yeriko, kē wi bakpēnuŋ da na pntuk pweek pi bañaan, Bartime nakuul abuk Time aʔo ʔi kabaŋ bgah awo ʔi bñehan.

47 Wi atiinkuŋ kē Yetu i Nataret akʔepuŋ ašē jun phuuran aji : « Yetu abuk Dayiʔ, ñagi'aan »

48 Kē wi bañaan batum bawooŋ ʔi pŋoman na a ayomp, kē abaa huuran huuran maakan aji : « Abuk Dayiʔ ñagi'aan »

49 Yetu kē ašē naʔ aji : « Nadu'ana. » Badu nakuul aji na a : « Wutan kalēnk, naʔiin, adu'u. »

50 Kē ašē fēl umanta, alut anaʔa aya du umbaŋ wi Yetu.

51 Yetu aji na a : « we wi iŋaluŋ ndolu ba? » Nakuul kē aji : « Najukan i naan, dolaan nkak ndo kawin. »

52 Yetu kē ašē ji na a : « Yaani, pfiyaar pi nu pabuuranu. » ʔi dko mēnt kē ašē kak awin ; ašē ʔaŋ Yetu na bgah.

11

*Yetu aneej ti Yerutalem ji naših
(Maci 21.1-9; Luk 19.29-34)*

¹ Yetu na baťaşarul baňog Yerutalem kakab ŋbeeka ŋi Betfage na Betani du umbaŋ wi Pnkun pi Mnoliwera* kē Yetu ašë yil batëb ti baťaşarul.

² Aji na baka : « Nayaan du untanka unwoon ti kadunan : uneejan, nawin batan ubuuru umpoŋi wi nin ŋaaŋ awoon aambaan kadapi'aara. Nafëñëšan wa naŋij.

³ Woli baheparan uko unkayi kē nakfëñëş ubuuru, nateem kaji Ajugun anuma wa, woli abaa, ado wa ukak. »

⁴ Baťaşar Yetu baya aŋënk kē batan ubuuru umpoŋi ti plëman plon kakab bgah, ašë fëñëş wa.

⁵ Balon ti banwoon da bahepar baťaşar Yetu uko unkaan kē bafëñëş wa.

⁶ Kē bateem baka jibi Yetu ajakun na baka. Kē bawut baka kē bayaa.

⁷ Baŋij ubuuru du Yetu, apënan iyeti yi baka, agur ti wa, kē Yetu ašë paya ti wa.

⁸ Bañaan batum başëef iyeti ti bgah, balon kē başëef ikën yi mnjaak yi batibnun du uŋëeh.

⁹ Bankpoşun ti kadun ki nul na banktaşulun bahuuran aji :

« *Hotana,†bnuura nuura ti Ankmbiin ti katim ki Naşibaŋi Ajugun!*✧

---

* **11:1** *Pnkun pi mnoliwera* : Dawoon katim ki pnkun pi bajaan bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.” † **11:9** *Hotana* : Ti uhebërë dawoon « Buuran » ašë bi kak uŋup unjaan udëmanaan Naşibaŋi. ✧ **11:9** Kañaam 118.25,26.

¹⁰ *Bnuura nuura ƚi pŝih pankmbiin ħenk, pŝih pi Dayiƚ ateemun!*

Hotana, Naŝibaƚi adēm du baƚi duuƚ. »

¹¹ Yetu aneej du Yeruƚalem aya du *Katoħ Kaweeƚ ki Naŝibaƚi meeƚ. Wi atenuƚ dko bƚi ayitēn, aŝē pēn pya Betani, ul na baƚaŝarul iñeen na batēb ƚiki utaakal ubani.

Yetu afēp bko bi bajaan bado bfig

(Maci 21.18-19)

¹² Unuur utēbantēn, wi bakpēnnuƚ Betani kē ubon uŝē de Yetu.

¹³ Awin bko bi bajaan bado bfig du kalowan, aŝē ya pten me aƚēnk da mnko mnlonƚ kade. Wi aŝaan aƚog aŝē ƚēnka itoh ƚaƚ, ƚiki wal wi kabuk ki ba uundobi ban.

¹⁴ Wi wi aŝaan aƚiini na bko aji : « Nin ñaan aanak ade mnko mi nu. » Baƚaŝarul kē batiinka.

Yetu adook bawaap du katoħ ki Naŝibaƚi

(Maci 21.12-17; Luk 19.45-47; natenan ƚi Yowan 2.13-22)

¹⁵ Yetu na baƚaŝarul baban Yeruƚalem, kē wi banejuƚ ƚi Katoħ Kaweeƚ ki Naŝibaƚi, kē Yetu aŝē jun pdook bankwaapuƚ na banknuguƚ da. Awat ŋmeeŝa ŋi batorkaar itaka‡, na iƚij yi bawaap ŋbalab.

¹⁶ Abot aneenan bañaan bankuƚiin bado kaƚēpna ƚi Katoħ ki Naŝibaƚi meeƚ.

¹⁷ Ajukan baka aji : « Mēnt uko wi upiitaniin ƚi Ulibra wi Naŝibaƚi i : *katoħ ki naan kadu'ana *katoħ*

---

‡ **11:15** Batorkaar itaka baji batorkaar bayuday banwoonuƚ ŋtaak ŋlonƚ itaka yi baka bahilna banug iko idolni bƚeƚan babot baluk Katoħ Kaweeƚ ki Naŝibaƚi daaŝa.

kañehanaani pa ntaak bti✧? An kë naşë do ka *dko dmennaani di bakij.* »

18 Baţenjan baweek na *bajukan Bgah baţiink uko wi Yetu adoluŋ, aşë la jibi bakdolun kadoo kafina ; baţi'a, ţiki pnŋtuk bti pamaţ pjukan pi nul maakan.

19 Utaakal ubanle, Yetu na baţaşarul baji bapën ţi ubeeka kaţiis.

Bko bi bajaan bado bfig bankayi

(Maci 21.20-22)

20 Wi Yetu na baţaşarul baktëpuŋ na nfa, bawin bko bi bajaan bado bfig kë bakay te du intaañ.

21 Piyeer aleş uko unţëpuŋ, aşë ji na Yetu : « Najukan, tenan, bko bi ifëpuŋ bakay şaţ. »

22 Kë Yetu aşë teem aji : « Nafiyaaran Naşibaţi.

23 Na manjoonan, dţupan, woli ñaan aji na pnkuŋ pi pënan ţi iya ijot du bdëk, woli aanwo na nşal nţëb, aşë fiyaar kë uko wi ajakuŋ udolana, Naşibaţi kado uko mënţ pa a.

24 Ukaan kë nji kajakan, uko bti wi nakheparuŋ woli nañehan Naşibaţi, nafiyaaran kë nadobi yeenk yeenk wa. Hënk Naşibaţi ado uko mënţ pa an.

25 Woli nañehan, aşë kaar uko ulon na ñaan, namiirana, Aşinan anwoon baţi ahilna amiiran kak ipekadu yi nan.

26 [Kë woli naankmiir, Aşinan anwoon baţi aankmiiran kak ipekadu yi nan.] »

Bahepar Yetu ñaan anţu'uluŋ pdo iko yi akdolun

(Maci 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Yetu na baţaşarul bakak Yeruţalem, kë wi Yetu awoon du Katoh Kaweek ki Naşibaţi apoş, baţenjan

---

✧ 11:17 İtayı 56.7.

baweek, *bajukan Bgah na bantohi kē başë bi añoga.

²⁸ Bahepara aji : « Mhina mhonj mi mi ikdolnuj iko yi ba? In ajakiinj kē ihilan kado ya? »

²⁹ Yetu kē aşë teem baka aji : « Nji, dheparan uko uloolan ʔañ, nateemaan, nşë nʔupan mnhina mi nji kadolnuj iko yi.

³⁰ In ayiluj Yowan pbattaar ba? Naşibaʔi a kēme bañaan baka? Nateemaan. »

³¹ Kē başë wo ʔi plaʔar jibi bawoonj, aji : « Woli nʔeem aji Naşibaʔi ayiluluj, aheparan kaji, we ukaan kē nʔenfiyaara.

³² Kē woli nji bañaan bayiluluj... hee! » Baʔi bañaan ʔiki bañaan bti bafiyaar kē Yowan awo na manjoonan Naʔupar Naşibaʔi.

³³ Kē başë teem Yetu aji baamme anyiluluj. » Kē Yetu aşë ji na baka : « Nji kak, mēnkʔupan mnhina mi nji kadolnuj iko yi. »

12

Uhoñ wi balemp biki uwoorta (Maci 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Yetu abot awo ʔi phoñ na bañaan banwoonj ʔi Katoh Kaweek ki Naşibaʔi aji : « Ńiinʔ alonj abi ʔepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aşë biig wa afooyan. Ajip bhër ado dko dpooñni, abot akiin bliit bi mnlak bkuunʔaan pa bayen, aşë dukar wa bañaan balonj pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aşë ya bayaaş.

² Wi wal wi upooñ ubanuj, kē aşë yil nalem-parul alonj du bañaan banwoonj du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul.

3 Bañaan̄ bukuṅ mēnt̄ bamob nayili akob, adooka kē akak iñeen ijint̄.

4 Kē ñiint̄ ajug uwoorta kē akak ayil du baka nalemparul̄ alon̄ kak. Bakoba ṭi bkow, abot akowandēna.

5 Ayil nawajan̄tēn̄ kē bafiṅa. Ayil kak balemparul̄ baṭum balon̄ kē bakob balon̄, afiṅ balon̄.

6 Kē abukul̄ i amaganuṅ ṭañ aduki'aaruṅ, ul̄ i ayiluṅ uyaaṣ ubaañsaani du baka aṣē ji : « Baya kakali abuk naan. »

7 Kē wi bañaan̄ biki adukaruṅ uwoorta bawinuṅ abuk ajug uwoorta aṣē laṭar aji : « I, akdukiin̄ na iko yi aṣin, najoh ṅfiṅa, ṅṣē ṅduka na ya. »

8 Bamoba, afiṅa, ajej puum apēnan ṭi uwoorta afēl.

9 Kē we wi ajug uwoorta akdoon̄ ba? Abi, kafin̄ balemp biki aṭuuṅ ṭi uwoorta, kajej wa, kawul balon̄.

10 Naanleyiir uko umpiitun̄ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi i?

*“Pnduba pi baniw bapokuṅ
pakakuṅ amēban katoḥ ;*

11 *Uko mēnt̄ uwo udo wi Ajugun
unuura abot awo uñon̄arēnaan ṭi kēṣ ki nun.”*✧

12 Baṭeṅan̄ baweek, *bajukan Bgah na bantohi bayikrēn̄ kē bukal bakaan̄ kē Yetu akhoñ haṅ. Bado na pmoba wal mēnt̄ aṣē ṭi pntuk. Baduka, aya.

*Uko wi pluk Fetar daaṣa
(Maci 22.15-22; Luk 20.20-26)*

✧ 12:11 Kañaam 118.22-23.

13 Wi uko mēnt̄ ut̄epuŋ, bayil du Yetu baloŋ ʒi bafaritay na baʒaʒ Herod baloŋ pa pʒup ʒupana katenna me bahil kaʒaawana.

14 Babi aji na a : « Najukan, ŋme kē iwo ŋaaŋ i manjoonan anwoon̄ aanji ʒi nin ŋaaŋ abot awo iinji kten uko wi ŋaaŋ awoon̄. Iji kjukan Bgah bi Naʒibaʒi jibi bawoon̄ na manjoonan. ʒupun, bgah bi nun badinan ŋluk Fetaŋ naʒih najeenkal daaʒa i? Ŋwo kaluka da kēme ŋēnwo i kaluka da? »

15 Yetu, ame ŋʒal ŋi kalagare ŋi baka, aʒē ji na baka : « we ukaaŋ kē nakdo na pʒaawanaan ba? Naʒijaan pataka nten pa. »

16 Kē baʒij pataka ploŋ. Kē aʒē ji na baka : « Kaara di in, na katim ki in iwoon̄ da? » Kē bateem aji : « Fetaŋ. »

17 Kē aʒē ji na baka : « Nakeerin nakakan Fetaŋ uko unwoon̄ wi Fetaŋ, naʒē nakakan Naʒibaʒi uko unwoon̄ wi Naʒibaʒi. » Kē baʒē ŋoŋar bti ʒi uko wi Yetu ajakuŋ.

Pnaʒa ʒi pkeʒ

(Maci 22.23-33; Luk 20.22-39)

18 Unuur mēnt̄, *Baʒaduk baloŋ babi ʒi Yetu, bukal bajaan baji pnaʒa ʒi pkeʒ paanwoo. Baji na a :

19 « Najukan, Moyit̄ apiit̄ pa un aji : Woli ŋaaŋ aka abuk aʒin kē akeʒi, aʒē duk ŋaaʒ anwoon̄ aambuki, ayeenkan ahar abuk aʒin mēnt̄ ahilna abukara bapoʒ.

20 Kē uʒē bi ka biint̄ paaj na aloŋ banʒaarun̄. Nateek aniim ŋaaʒ aʒē keʒ bē aambuki.

21 Natēbant̄en kē aniim ŋaaʒ mēnt̄ akak akeʒ kē aambuki. Kē uwo haŋ pa nawajant̄en.

22 Kë nin alon ɥi biinɥ paaj na alon banɥaarun bukuɥ aanduk napoɥ. Wi bakeɥun bti, ñaaɥ kë akak akeɥ.

23 Kë hënkuɥ, woli bañaan balun anaɥa ɥi pkeɥ, awo ahar in ɥi baka, wi bukal paaj na alon bti baniimulun? »

24 Yetu ateem baka aji : « Mënɥ ppaam nɥup ni Ulibra wi Naɥibaɥi na mnhina mi nul pakaan kë nakneem i? »

25 Hënku di uwoon, woli bañaan balun anaɥa ɥi pkeɥ, biinɥ baankdo kajej baat, kë baat baankni-ima : bawo wal mënɥ ji nwanjuɥ ni baɥi.

26 Kë ɥi uko wi pnaɥa ɥi pkeɥ, naanleyiir Ulibra wi Moyiɥ ɥi dko dankɥiiniyaanun uko wi bgof bankyikuɥ, jibi Naɥibaɥi ajakuɥ na Moyiɥ aji : “*Dwo Naɥibaɥi i Abraham, i Itaak, na i Yakob*”? »✧

27 Yetu akak aji : « Naɥibaɥi aanwo keeri i bankeɥun, awo i bajeb. Naneem bnuura. »

*Uko undëmnun ɥi iko yi bgah bajakuɥ
(Maci 22.24-40; natenan ɥi Luk 10.25-28)*

28 Alon ɥi *bajukan Bgah antiinkun baka awin kë Yetu ateem bnuura, abi añog ahepara aji : « ɥi iko yi bgah bajakuɥ, uhoɥ udëmnun dëm ba? »

29 Yetu ateem aji : « Undëmnun dëm wii wi “*Fiinkan, iwi Itrayel : Ajugun Naɥibaɥi i nun awoha aloolan ɥañ.*”

30 *Iwo kaɥal Ajugun, Naɥibaɥi i nu, na kaɥëbu bti, na uhaaɥu bti, na uɥalu bti, na uforta wi nu bti.*»✧

31 Uko unyeenkun ɥi wa wii wi : “*Iwo kaɥal atenɥu jibi inaluɥ uleefu.*»✧ Nin uko ulon ɥi bgah uumpel pel iko yi. »

✧ 12:26 Ppën 3.6. ✧ 12:30 Pleɥan 6.4-5. ✧ 12:31 Bgah 19.18.

³² Najukan Bgah aji na a : « Uwo bnuura Najukan, iṭup manjoonan : Naṣibaṭi awoha aloolan ṭaṅ, uunkak aka alon kak.

³³ Kē pṅala na kaṭēb bti na uṣalu bti, na uforṭa wi nu bti, na pṅal atēntu jibi iṅaluṅ uleefu upel iṭeṅan bti yi baṭeṅanuṅ na yi bafiṅaruṅ Naṣibaṭi.

³⁴ Yetu awin kē aṭiini na mntit aṣē ji na a : « Inlow Pṣih pi Naṣibaṭi. » Nin alon aankak aṅoom phepara uko ulon.

*Hum di di Krittu ahinanuṅ kawo abuk Dayiṭ
(Maci 22.41–23.7; Luk 20.41-47)*

³⁵ Yetu ajej bṭup awo ṭi pjukan du Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi aji : « Hum di di *bajukan Bgah bahilanuṅ kaji Krittu awo abuk Dayiṭ ba?

³⁶ Dayiṭ ul, Uhaaṣ wi Naṣibaṭi udola kē aṭup ṭi uko wi Krittu aji :

Naṣibaṭi Ajugun aji na Ajugun :

Ṭoon ṭi kaṅen naan kadeenu

te ndoo ndo baṣooradu

ido kapafna baka ihoṭ.

³⁷ Dayiṭ ul, ṭi uleeful, aji du Krittu kaji Ajugun, hum di di ahinanuṅ keeri kawo Abuk Dayiṭ? » Pntuk pweek pawo ṭi ptiinka aṣē lilan maakan.

*Nadoon kalipara bajukan Bgah
(Maci 23.1-36; Luk 20.45-47)*

³⁸ Yetu aji na baka ṭi pjukan pi nul aji : « Nalipariin *bajukan Bgah, bukal banjaan baṅal pṅaay na imiṣa iyul, kaṅal banohntēn baka ṭi dko di baṅaan baṭum,

³⁹ kaṅal pṭo ṭi kadun ṭi itoh iṅehanaani na ṭi iṭij inuura ṭi ṅfettu.

40 Baji bade bka bti bi baaṭ bayoṭ, kabot kadaar kajon ṭi pñehan Naṣibaṭi pa pwinana. Naṣibaṭi aluṅ kakob baka kakob kandëmnuṅ maakan. »

*Uṭen wi ñaaṭ nayoṭ najuuk
(Luk 21.1-4)*

41 Yetu aṭo aṭaan na dko di bajaṅ bawatna itaka pa Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi. Aten jibi bañaṅ bakwatuṅ itaka da. Bayok baṭum bawat itaka itum.

42 Ñaaṭ alon nayoṭ najuuk kë aṣë bi awata ktak-ktëb ṭañ.

43 Kë Yetu aṣë du baṭaṣarul aji na baka : « Dṭupan na manjoonan, ñaaṭ nayoṭ najuuk i awul apelan bañaṅ bti banwuluṅ itaka.

44 Banwuluṅ bukuṅ bti bawul itaka yi bawoon baanumaa, kë ul ṭi bwaan bi nul aṣë wul itaka bti yi anumiin pa pde. »

13

*Yetu aṭup pjot pi katoh ki Naṣibaṭi
(Maci 24.1-3; Luk 21.5-7)*

1 Wi Yetu akpënuṅ ṭi Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi, kë alon ṭi baṭaṣarul aṣë ji na a : « Najukan, tenan knduba kweek na ṅniw ṅnuura ṅi babomanaanuṅ Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi. »

2 Yetu ateema aji : « Iwin ṅniw ṅweek ṅi? Nin plaak paankduka kapaf ṭi ptënt pa, mangarandër bti. »

3 Yetu na baṭaṣarul baban du *pnkuṅ pi mno-liwera, kë Yetu aṣë ṭo aṭaan na Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi. Wi bi Piyeer, Yakob, Yowan na Andre bagaaguṅ na a, aṣë hepara aji :

4 « Ṭupun, lum di dī uko waṅ ukwoon, kë we ukyuujun kë iko mënt ṭi iñogan ṭi pban. »

*Wal wi mnhaj mnweek mankjunun
(Maci 24.4-14; Luk 21.8-19)*

⁵ Yetu awo ƚi pji na baƚaŝarul : « Naƚafaraan alon aguuran.

⁶ Batum baluŋ kabi na katim ki naan kaji ba-woonj Krittum, kaguur bañaan batum.

⁷ Woli nalun atiink ŋgut, abot atiink kë baktiiniyaan uko wi ngut na pgarandër, nawutan kalënk : iko mënt iwo i kawo. Nameen kë uundobi wo uba umundu.

⁸ Utaak unaƚa ugut na utaak ulon, pŝih pagut na plon. Du ŋmban ŋtum, mboŝ manluŋ kaŝinƚar, ubon uweek ubot uwo. Iko mënt bti ikwoonj ujuni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi ñaaƚ ankyaan kabuk.

⁹ Naƚafaraan an ƚi ŋlefan ; bañootan du ŋruha, kakoban na itintël du itoh iñehanaani, kañootan du kadun ki bantunja na ki baŝih, ƚiki nafiyaarën. Wal mënt naƚup baka uko wi nameen ƚi nji.

¹⁰ Uƚup Ulil Unuura uwo i duna kaƚupana ƚi ŋtaak bti.

¹¹ Woli bamoban aňooƚ du uruha, nakdo kaƚaaf uko wi nakyaan kaƚup, uko unkyaan kabi ƚi bkowan wal mënt naƚupan wa, ƚiki mënt an nakdoon kaƚiini, Uhaaŝ wi Naŝibaƚi wa.

¹² Ñaan alun kakeeŝaar abuk aŝin kado bafiŋa. Aŝin napoƚ alun kakeeŝaar abukul kado bafiŋa, bapoƚ banaƚara bajug baka kado bafiŋ baka.

¹³ Katim ki naan kaƚu bañaan bti baŝooran. Kë anŝaan amëban kaliint te kaban, abuur. »

*Mnhaj mnweek
(Maci 24.15-22; Luk 21.20-24)*

14 Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwuṭaan maakan unjaan uṭopan* kē uwo ṭi dko di uwoon uunwo kawo – Iwi inkleyiirun yikrēnēn. Bañaan bankwoon du uṭaak wi Yuda bakeeriin baṭi baya du inkun iweek.

15 Anṭoon du uṣaala awutan kaneejar uko ulon.

16 Anwoon du nṭeeh awutan kakakar bayeti bi nul du katoh.

17 Nnuur mēnt, baṭ bankwoon na iyin, na bankbootanun bawuṭan.

18 Nañehaan uko mēnt uwut kaban ṭi wal wi uṣubal na mpoj.

19 Nnuur mēnt nṭawo nnuur ni mnhaj. Mnhaj manwoon maambaan kawohara wi Naṣibaṭi aṭakun umundu ; kē mnhaj mntēnt mun maankak alun kawo nin uyaas ulon kak.

20 Kē woli Ajugun aantinkṭēn lah nnuur mēnt, nin ñaan aankduka duka kado kahefēnt ; kē bañaan biki adatuṅ baṣē ṭu kē atiinkṭēn nṭa.

21 Woli alon ajakan : “Natenan, Kritt uwo du dko dan” kēme : “Awo du dko dimon” nakfiyaara.

22 Bañaan balun kanaṭa kaṭilan kaji bawoon Kritt na baṭupar Naṣibaṭi. Bado mlagre na iko iñonarēnaan pa woli bahilani baguur biki Naṣibaṭi adatuṅ.

23 Naṭafaraan keeri, ddoobi ṭupan iko bti inklun kabi. »

*Ubi wi Abuk Ñiint
(Maci 24.29-31; Luk 21.25-28)*

---

* **13:14** Baṭiiniyaan ṭi uko wi kadun ki unton wi bagrek wi baṭuun du Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi ; natenan ṭi Daniyel 9.27; 11.31; 12.11.

24 « Ƨi ŋnuur mēnt, wi mnhaj manktēpuŋ, unuur ujēmša, pli paankak anuur,

25 ŋjah ŋajotna baƧi. Iko bti yi baƧi iŋiŋtar.

26 Wal mēnt, bašë bawin *Abuk Ñiint̃ ado kabi Ƨi infëluŋ, awo na mnhina mnweek maakan na mndēm.

27 Ayil wal mēnt ŋwanjut ŋaya dko bti Ƨi umundu, ŋaya du kabaŋ ki baƧi na ki umundu ŋaƧonkrën biki adatuŋ.

Pjukan pi mnko

(Maci 24.32-35; Luk 21.29-33)

28 « Natenan Ƨi mnko : Wi inah ijunaŋ jun plu-uman kē itoh ikpën naji nayikrën kē pti pañogani.

29 Hënk di ukwohaŋ pa an kak : woli naluŋ awin iko yaŋ kē ibani, nameen kē Abuk Ñiint̃ añogi, awo Ƨi plëman.

30 Na manjoonan, dƧupan, kawuuŋ† ki kaanktēp bē iko yi bti iinwinanaa.

31 BaƧi na mboŋ ŋaba, kē ŋƧup ŋi naan ŋaşë wo ŋaankba.

32 Kē unuur wi iko mēnt bti ikbiin, kēme woori mēnt, nin ñaaŋ alon aamme me wa, mēnt ŋwanjut ŋi baƧi, mēnt ŋi Abukul a, NaŋibaƧi Paapa Ƨaŋ ameeŋ wa.

Nawoon bten

(Maci 24.36-51; Luk 21.34-36)

33 « NaƧafaraan, nawoon bten, naamme wal wi uko mēnt ukbanuŋ.

34 Uwo ji ñiint̃ ankyaan bayaaŋ ašë dukar balemp katoŋ, andoli na ulemp wi nul, aji na nayeŋ bgah awo bten.

† 13:30 Kēme Umundu wi ŋwoon wi.

³⁵ Nawoon keeri bten, naamme woori wi ajug katoh akbiin, naamme me abi na utaakal kēme na utejan mnjel, kēme uhaan ŋguk kēme na nfa.

³⁶ Nalipariin akur kur aban ašë tēnkan nawo t̄i b̄ŋoy.

³⁷ Uko wi n̄ji kaṭupanaŋ, d̄ṭup wa bañaan̄ b̄ti, nawoon bten. »

14

Bala p̄fiŋ Yetu

(Maci 26.2-5; Luk 22.1-2)

¹ Ufettu wi ipoom indaṭ na *Ufettu wi Mbuur ŋaduka ŋnuur ŋtēb, kē baṭeŋan baweeek na *bajukan Bgah bašë la jibi bakdoli mntit kadoo kamob Yetu kafiŋa.

² Baji : « N̄wut kado nin uko ulon̄ t̄i ufettu, ji bañaan̄ babi bašint̄ar. »

Ñaaṭ alon̄ ajees̄ Yetu uk̄era ujuŋ ulil p̄t̄ek̄ēñ t̄i b̄kow

(Maci 26.6-13)

³ Yetu awo du ubeeka wi Betani du katoh ki Timon̄ i bajaan̄ badu namaak bdoo. Wi bawoon̄ t̄i p̄de, ñaaṭ alon̄ kē ašë bi na uk̄era ujuŋ ulil p̄t̄ek̄ēñ t̄i p̄t̄ukar p̄mpoṭi pi banugnuŋ itaka itum. Uk̄era m̄ent̄ ubomanaan bko bi bajaan̄ bado nardu abot atam maakan. Afom pa ašë jeeš uk̄era t̄i b̄kow bi Yetu.

⁴ Kē bañaan̄ balon̄ bašë wo baanlilani, baŋur ŋuran aji : « We ubaan̄ awo p̄tok uk̄era pi ba?

⁵ Woli bawaap lah wa baka uko umpelun̄ baluk bi ušubal*, kajej itaka m̄ent̄ kawul bajuuk. »
Badeebaṭer ñaaṭ.

---

* 14:5 Uko umpelun̄ baluk bi ŋnuur iñeen-week ŋyaaš ŋwajan̄t̄.

⁶ Kë Yetu aşë ji na baka : « Nawutana, we ukaan kë naknoorana ba? Ado uko unuura pa nji.

⁷ Bajuuk, nawo na baka ηnuur bti, nahilan kado baka bnuura, wal wi naknumiin, kë nşë wo mënkwō na an ηnuur bti.

⁸ Ado uko wi ahilanuη pdo, adobi tu tu ukëra ujuη ulil pṭëkëñ ṭi uleef naan pa umoy.

⁹ Na manjoonan, dṭupan, dko bti di baṭṭupun Uṭup Ulil Unuura, baṭup kak uko wi ñaaṭ i adoluη, kaleşna'a.

*Yuda Itkariyot aṭu na pwaap Yetu
(Maci 26.14-16; Luk 22.3-6)*

¹⁰ Yuda Itkariyot, alon ṭi banjañan iñeen na batëb aya du baṭejan baweek pwul baka Yetu.

¹¹ Wi batiinkuluη, balilani aşë hoṇa itaka. Kë aşë wo ṭi pla jibi akdoluη kadoo kawul baka Yetu.

*Baṭaşar Yetu babomandër ufettu wi mnjeeh
(Maci 26.17-25; Luk 22.7-13; Yowan 13.21-30)*

¹² ṭi unuur uteek wi ufettu wi ipoom indaṭ, wi bañaan bajaan bafin ηkaneel pṭejananaan ufettu wi mnjeeh, baṭaşar Yetu baji na a : « ṭuη di inaluη nya ηbomandër ideena kañah ki ufettu. »

¹³ Ayil wal mënṭ baṭaşarul batëb, aji na baka : « Nayaan du ubeeka, naya kayit na ñiinṭ alon ankuηiin pdunk pi meel : naṭaşana.

¹⁴ Katoh ki akneejuη, najakan na ajug katoh mënṭ: “Najukan aji : ṭuη di meeṭ di akdeenun pde pi ufettu na baṭaşarul dawoon?”

¹⁵ Ayuujan meeṭ dhaan du bko duuṭ danwoon na iko yi naknumiin bti, dul di nakyaan kabomandërun ηhilna ηde pde pi ufettu. »

¹⁶ Baťaşarul baya, aban du ubeeka, aţenk k  iko iwo bti jibi ajakuŋ na baka k  baboman pde pi ufettu.

*Yetu aţup k  alon ţi baťaşarul aluŋ kawaapa
(Maci 26.20-25; Luk 22.14; natenan ţi Yowan
13.21-30)*

¹⁷ Wi utaakal ubanuŋ, Yetu aban na baťaşarul iŋeen na bat b.

¹⁸ Wi baţoon awo ţi pde, Yetu aji : « Dţupan, na manjoonan, alon ţi an, ankndeen na nji aluŋ kawaap n. »

¹⁹ Bajooţani, k  andoli a   wo ţi phepara aji : « Woon nji a i? »

²⁰ K  a   ji na baka : « Alon ţi an baťaşar naan iŋeen na bat b, ankţuuŋ kaŋen na nji ţi praata.

²¹ Aa, *Abuk Ńiint awo kakeţ jibi upiitaniin ţi a ţi Ulibra wi Naşıbaţi, k  anşaan awula a   wuţan. Uhokan lah awo aankbuka. »

*Yetu aţup aji Piyeer aluŋ kapok pme'a
(Maci 26.26-29; Luk 22.17-20,31-34)*

²² Wi bakdeen, Yetu ajej kapoom, abeeb Naşıbaţi, akit ş ka, awul baka a   ji : « Najejan, uleef naan wii wi. »

²³ Abot ajej pnkalame pi poot, wi abeebuŋ Naşıbaţi aba, a   wul baka badaan, k  badaan bukal bti.

²⁴ Aji na baka : « Pŋaak pi naan pii pi, pankntuluŋ pa pntuk pweek maakan, pi Naşıbaţi aţejanaanuŋ bhoŋar.

²⁵ Dţupan, na manjoonan, nin m nkak adaan poot te unuur wi iko bti ikkakuŋ ihalu du P ih pi Naşıbaţi. »

26 Bayeeh añaamarën aba, așë pën pya du *Pnkun pi Mnoliwera.

27 Yetu aji na baka : « An bti nadukën, jibi upiitun ți Ulibra wi Nașibați :

“*Dkob nayafan kafin,*
ηkaneel ηașë ηawayșër”[☆]

28 Kë wi nji kanațiin ți pkeț, djot kadun kayoonkan du Galilay. »

29 Piyeer aji na a : « Woli bañaan bti baya aduku, nji mënkduku! »

30 Yetu ateema aji : « Na manjoonan dțupu, na utejan wi, ji uguk udo kahaan uyaaș utëbantën, iwi, ipok nyaaș ηwajanț kaji iimme'ën. »

31 Kë Piyeer așë taman maakan aji : « Woli ddo wo i pkeț na iwi, nin, mënkpok kaji mëmme'u. » Kë bukal bti bakak aji haņ.

Du Getțemaniya

(Maci 26.36-46; Luk 22.40-46)

32 Baban du dko di bajaan bado Getțemaniya kë Yetu așë ji na bațașarul : « Națoon ți, dya pñehan Nașibați. »

33 Ajeș na a Piyeer, Yakob, na Yowan așë jun phaajala na ptiink mnhaj ți uhaaș wi nul.

34 Aji na baka : « Uhaaș wi naan ujooțani, pjooțan pdiț maakan kë ndo kita ; nadukiin ți nawo bten. »

35 Kë wi ajohariin aya low ntișu, așë jot ți mboș añehan Nașibați, aji woli uhilan lah kawo, mnhaj mankmbiin mi manlowa.

☆ 14:27 Takariya 13.7.

³⁶ Aji : « Abba†, Paap, iwi inhiniin iko bti, lowaan mnhaj mi ti nji ; uşë uwut kawo uko wi njalun, wi injalun ukdolaniin.

³⁷ Yetu akak aşë t̄enk baţaşarul k̄e bakŋoȳent̄, k̄e aşë ji na Piyeer : « Fimon, injoyent̄? Iinhilan awo bten uwoori uloolan ţañ.

³⁸ Nawoon bten nado kañehan nawutna kajot ti kaguuru. Uhaaş wi nan unjal pdo bnuura k̄e ŋleefan ŋaşë waŋ uforta. »

³⁹ Akak aya alow baka añehan Naşibaţi awo ti pkakal̄ş uţup wi aţupun ti kateeku.

⁴⁰ Awuğsa akak, aţenk baţaşarul k̄e bakŋoȳent̄, k̄eş ki baka kadiţ bŋoy, baamme uko wi bakteemulun.

⁴¹ Yetu akak uyaaş uwajant̄en du baţaşarul aţenk k̄e bakŋoȳent̄ aşë ji na baka : « Nanjoyent̄en, nanoorf̄enan. Uko m̄ent̄ ubaa. Wal wi *Abuk Ńiint̄ awoon i kawulana ti iñen yi bado buţaan ubani.

⁴² Nanaţiin ŋya! Natenan, ankwaapnun añogi, awii wi. »

Bamob Yetu

(Maci 26.47-56; Luk 22.47-53)

⁴³ Ţi dko m̄ent̄, wi Yetu ahumun kaţiini, k̄e Yudaţ, anwoon alon ti banjañan iñeen na bat̄eb, aşë wuj na pntuk pi bañaan banwoon na ikej na induk. Baţenan baweek na *bajukan Bgah na bantohi bayilun baka.

⁴⁴ Yuda, anwaapulun aji na baka, h̄enk di di nakmeenun ñaan m̄ent̄, aji : « I nji kamookun, ula namobana, nawutan kado abuur. »

---

† 14:36 *Abba* : Ţi uţup uaramayik dawoon Paap.

45 Wi abanaan ban aňog Yetu ašë ji na a : « Najukan » ašë mooka.

46 Bukundu kë bašë dëpa ti a amoba.

47 Alon ti banwoon da apënan kej atib nalempar naših i baŕejan, abi fala fal kabaŕ.

48 Yetu kë ašë tiini na baka aji : « Dwo nado buŕaan i, kë nado bi pmobën na ikej na induk?

49 Nnuur bti dji kawo na an du Katoh Kaweek ki Našibaŕi kajukan, kë naammobën. Kë uko wi Ulibra wi Našibaŕi ujakun uwoon kadolana. »

50 Kë wal mënŕ, baŕašarul bti bašë ti aduka.

51 Naŕaša alon anguradiin blaañ ŕañ akŕašuluŕ. Bamoba,

52 kë ašë wutan blaañ aŕi byiŕu.

Baňooŕ Yetu du uruha wi bayuday

(Maci 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; natenan ti Yowan 18.13-15)

53 Baňooŕ Yetu du uko naših i baŕejan. Baŕejan baweek, bantohi na *bajukan Bgah bayit da bti.

54 Piyeer kë ašë low du kafet aŕaša te du blay meet bi katoh kaweek ki naših i baŕejan. Aŕo na balemp atëma.

55 Baŕejan baweek na bawayëš bŕup bti bandukiin bala uko utapar Yetu kahilna kado bafiŕa ašë wo baanwini.

56 Baŕum baji batapara kë nŕup ni baka ŕašë wo ŕaanji ŕayeenkiir.

57 Balon baji banaŕa katapara kaji :

58 « Nŕiinka kë aji afom Katoh Kaweek ki Našibaŕi, ki iŕen yi baňaan ibomanun, kašë kaniw ti nnuur ŕwajanŕ, kalon ki iŕen yi baňaan iwoon iinkboman. »

59 Baando tiinkar tiinkar ti utup wuŋ.

60 Naŋih i baŋejan anaŋa wal mēnt anaŋ ti ptoof pi baka aŋe hepar Yetu aji : « Iinkhepna ti uko wi baŋaan biki baktupun ti iwi i? »

61 Kē ul aŋe yompa yomp, aanji nin uko ulon. Naŋih i baŋejan akak ahepara aji : « Naŋibaŋi i njaan ŋdēman, iwi iwoon Krittu Abukul i? »

62 Yetu ateema aji : « Nji a. Kē naŋe luŋ kawinēn nji *Abuk Ņiint nŋo ti kadeenu ki *Andēmun Maakan. Naluŋ kawina kak ado kabi na infelun yi baŋi. »

63 Kē naŋih i baŋejan aŋe tow imiŋa yi nul‡ aji : « Ņdoona we kak bamaar ba?

64 Natiink bti kē akar Naŋibaŋi. We wi naŋaluŋ ti uko wi ba? » Kē bukal bti baŋe ji aduknaanaa, awo i pkeŋ.

65 Balon bawo ti ptēfjēra, awuna kaara akoba aŋe ji na a : « Iwi, Naŋupar Naŋibaŋi, ŋupan ŋaan ankobiinj. » Kē balemp baŋe wo ti pkoba.

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Maci 26.69-75; Luk 22.56-62; natenan ŋi Yowan 18.15-18,25-27)

66 Wi Piyeer awoon ŋi uŋeeh, du blay, kē ŋaaŋ alon ŋi balemp biki naŋih i baŋejan aŋe ban.

67 Wi awinuŋ Piyeer kē aktēma, aŋalana aŋe ji na a : « Iwi kak ibi wo na Yetu i Nataret. »

68 Kē aŋe pok aji : « Iji we? Mēndo me me uko wi inaluŋ pŋup. » Atool ppēn du blay bi bdig [kē uguk uŋe haan].

69 Ņaaŋ nalemp awina aŋe wo kak ŋi pji na banwoon da : « Awo ŋi baka. »

‡ 14:63 Atow imiŋa yi nul pyuujna kē adeebaŋi.

⁷⁰ Kë Piyeer akak apok. Uunjoni kë banwoonj da başë wo ƚi pji na a : « Iwi, na manjoonan, iwo alonj ƚi baka, idoo wo i utaak wi Galilay. »

⁷¹ Kë aşë mehna aji na Naşibaƚi afëpa woli aankƚup manjoonan, awo ƚi pji : « Mëmme ñiinƚ i najakuñ hënk. »

⁷² ƚi dko mënƚ kë uguk uşë haan uyaaş utëbantën. Kë Piyeer aşë leş uƚup wi Yetu abiin aji na a : « Ji uguk udo kahaan uyaaş utëbantën ipok nyaaş ƚwajanƚ kaji iimme'ën. » Aƚi wal mënƚ, apën bdig awooni.

15

Bañooƚ Yetu du kadun ki Pilat

(Luk 23.1-5,13-25; Maci 27.1-2,11-14; natenan ƚi Yowan 18.28-38)

¹ Wi nfa mambanan ban kë baƚenan baweek başë ƚo ayit na bantohi, na *bajukan Bgah na bañaan bƚi biki uruha wi bayuday. Bado kë batan Yetu aşë ñooƚa aya wul Pilat.

² Kë Pilat aşë hepar Yetu aji : « Iwi, iwoonj naşih i bayuday i? » Kë aƚeem aji : « Iwi, ijakuñ hanj. »

³ Baƚenan baweek batapara iko itum.

⁴ Pilat kë akak hepara : « Iinka uko ulonj uƚup i? Iinwin iko yi baktapariin bƚi? »

⁵ Kë Yetu aanteema teem nin uko ulonj, kë Pilat adoo ñonjar.

⁶ Ufettu undoli Pilat aji wutan pa bañaan biki aşıhuñ nakalabuş i baheparunj.

⁷ Kë ñiinƚ alonj i bajaan bado Barabaat aşë wo ukalabuş, ul na bañaan balonj banfiñunj ñaanj wi bakyewlanunj ubeeka.

⁸ Pntuk pabi ašë wo ʔi phepar Pilat uko wi ajonun kado baka.

⁹ Pilat aji na baka : « Nanjal nwutanan naših i bayuday i? »

¹⁰ Ame kē baʔeŋan baweek bakuj Yetu, ukaan kē baʔija'a.

¹¹ Kē baʔeŋan baweek bašë wuuk pntuk paʔep ʔep paji awutan baka Barabaat.

¹² Pilat akak ajej bʔup ašë ji : « We wi nji kadoon keeri na i najaan nado naših i bayuday? »

¹³ Kē bakak ahuuran aji : « Paʔana! »

¹⁴ Pilat aji na baka : « Buʔaan bhon bi bi adoon ba? » Kē babaa huurana huuran maakan aji : « Paʔana! »

¹⁵ Jibi Pilat aʔaluŋ pdo uko unliluŋ pntuk, awutan baka Barabaat, ašë do kē bakob Yetu na itintël, ašë wul baka a bapaŋ.

Bangoli baben Yetu

(Maci 27.27-31; natenan ʔi Yowan 19.2-3)

¹⁶ Bangoli baʔooʔ Yetu du blay bi katoh ki Pilat nantuŋa, ašë du baʔentʔ baka bti.

¹⁷ Bawoharëna bayeti bjeenkal jud, abot ašiiir iyiw ado ukël aʔu'a ʔi bkow*.

¹⁸ Bawo ʔi pnohntëna aji : « Nwulu mboš, iwi naših i bayuday. »

¹⁹ Bakoba ʔi bkow na pmul, atëfjëra abot anup ʔi kadunul, kawo ji badëmana.

²⁰ Wi babenuluŋ aba, bapënan bayeti bjeenkal akakana imiša yi nul, ašë pën na a pya kapan ʔi kruk.

---

* **15:17** Bado hënk anaaman na uko wi Fëtar naših najeenkal ajaan aʔu ʔi bkow.

*Bapaŋ Yetu**(Maci 27.32-44; Luk 23.26-43; Yowan 19.17-27)*

21 Baŋu ñiintŋ alonŋ i katim ki Fimonŋ, i ubeeka wi Kiren ampënnuŋ uŋeeh pkuŋa kruŋ ki Yetu, awo aŋin bi Alektandër na Rufut.

22 Bañooŋ Yetu du dko di bajaanŋ bado Golgota uwoonŋ « Kaheem ki Bkow. »

23 Bawula poot pi banaakrënuŋ na bko bi bajaanŋ bado miir kë apok pdaan.

24 Bapaŋa afaaŋiir imiŋa yi nul, wi badolonŋ kanuŋ na mnlaak, katenna uko wi andoli akyi-tanaanuŋ.

25 Wi ŋwoori kañeen kalonŋ ŋabanuŋ wi wi bapaŋulunŋ.

26 Bapiit ŋi bkowul duuŋ ŋi kruŋ uko unŋuunŋ kë bapaŋa, uwo « Naŋih i bayuday. »

27 Bapaŋa na balat batëb, alonŋ ŋi kadeenu ki nul, alonŋ ŋi kamayu. [

28 Kë hënk di di uko upiitunŋ ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi udolaniinŋ, uji : « *Banaakrëna na bado buŋaan.* »]

29 Bankŋëpuŋ bakar karana aŋë bëŋ bëŋan ikow aji : « Mbeeh, mëntŋ iwi ijakuŋ aji iwat Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi kaŋë kaniw ka ŋi ŋnuur ŋwajanŋ i?

30 Heliin ŋi kruŋ, ibuuran uleefu. »

31 Baŋeŋan baweek kak na *bajukan Bgah bannaakiir abeŋa aji : « Abuuran balonŋ aŋë wo aanhil pbuuran uleeful!

32 Aanwo Krittu naŋih i Itrayel i? Aheliin keeri hënkunŋ ŋi kruŋ ŋwin, ŋŋë ŋfiyaar. » Biki bapaŋunŋ na a bado kara kak.

*Pkeŋ pi Yetu**(Maci 27.45-56; Luk 23.44-49; natenan ŋi Yowan 19.28-30)*

³³ Ți udiin unuur, unuur umara mara awunana, kē bdēm bașē wala Ți umundu bti, ado Țwoori ȚwajanȚ.

³⁴ Ți Țwoori ȚwajanȚ Ți pnak, Yetu kē așē do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama Țabaktani » uwoonȚ : « *NașibaȚi i naan, NașibaȚi i naan, we ukaaȚ kē iwutēn?* »[☆] »

³⁵ BalonȚ banwoonȚ da, wi batiinkulunȚ, baji : « Natiinkan, adu *Eli. »

³⁶ AlonȚ aȚi, atoop kalēmēnt kantanunȚ Ți pmul Ți poot pȚaakȚaan, awula adaan, așē ji : « Nayoontan, Țten me Eli abi kawalana. »

³⁷ Kē Yetu așē do pdiim pweek așē jēmșa.

³⁸ Blaañ bkēm maakan banjaanȚ baneenan bañaanȚ pneeȚ du dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweek ki NașibaȚi batowa Ți pȚoof.

³⁹ Naweek i bangoli iñeen-week alonȚ anaȚ wal mēntȚ ataanȚ na Yetu. Wi awinunȚ jibi ajēmșiinȚ, așē huuran aji : « N̄iintȚ i awo na manjoonan Abuk NașibaȚi. »

⁴⁰ Uka kak baatȚ balonȚ bannaȚunȚ alow așē ten, bi Mariya i utaak wi Magdala, Falome, Mariya anin Yakob nampoȚi na Yotet, bawo Ți bakanȚ mēntȚan.

⁴¹ BaatȚ mēntȚan bajaanȚ babi kaȚaș Yetu kabot kaȚenka wi awoonȚ du Galilay. BaatȚ batum kak bampayiinȚ na a du ubeeka wi Yerutalem bawo da.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Luk 23.50-56; natenan Ți Yowan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Utaakal ukeȚ udo bi ban, kē ñiintȚ alonȚ i katim kawoonȚ Yotef, anwoonȚ i ubeeka wi Arimati așē bi. Awo ñaanȚ antiinkaniinȚ Ți uruha wi bayuday,

---

☆ 15:34 Kañaaam 22.2.

awo ti pyoonk ubi wi Pşih pi Naşibaţi. Aya na mntëŋ ahepar Pilat puum pi Yetu wal mënţ ţiki unuur mënţ uwo wi pbomandër pa unuur wi pnoorfën.

⁴⁴ Pilat aŋoŋar kē Yetu adobi keţ, wi wi aŋaŋ adu naweek i bangoli iŋeen-week, ahepara me ujoni, wi akeţnuŋ.

⁴⁵ Wi ateemuluŋ, kē aŋë dinan Yotef ajej puum.

⁴⁶ Yotef anug blaañ bi ifaal, awalan puum pi Yetu ti krut aŋë bootan pa na ba, aya bëkan pa ti bhër bi bajipuŋ ti kabaŋ ki plaak. Ado kē bakël plaak pweek ti plëman pi bhër.

⁴⁷ Mariya i utaak wi Magdala na Mariya anin Yotef baten dko di babëkanuluŋ bnuura.

16

Baaţ baţenk bhër kē bawo bjint

(Maci 28.1-10; Luk 24.1-10; natenan ti Yowan 20.1-10)

¹ Wi *unuur wi pnoorfën wi bayuday uţëpuŋ, Mariya i utaak wi Magdala, Falome na Mariya anin Yakob banug ukëra ujuŋ ulil pţëkëñ katul tulan ti puum pi Yetu.

² Ti unuur untaşuŋ unuur wi pnoorfën, na nfa kub wi unuur upënuŋ, kē başë ya du bhër bi Yetu.

³ Balaţar aji : « In abaŋ aya kakëlun plaak panwoŋ ti plëman pi bhër ba? »

⁴ Kē wi başaaŋ akat kēş aŋë win plaak pandëmuŋ maakan kē pakëlanaa.

⁵ Baneej du bhër aŋë win ti kadeenu ki baka naţaşa alon anwohariiŋ kamişa kafaatal kē aţoo, kē başë lënk maakan.

⁶ Aji na baka : « Naklënk, nala Yetu i Nataret, i bapañuñ: anaña ði pkeñ, aanwo ði. Natenan dko di bapiinñanuluñ.

⁷ Nayaan naji na Piyeer na bañaşarul bandukiinñ: “ajotan kadun du Galilay, dul di nakwinnuluñ jibi abiiñ añañan.” »

⁸ Bapën du bhër aşë ði, ñleef ñaki na baka, kë babot añañar maakan, palënk pi balënkunñ pañu kë baanñup nin ñaanñ uko ulonñ te ado ban katoñ.

Yetu apën awinana wi anañiñ ði pkeñ

[
⁹ Yetu anaña ði pkeñ na nfa mi unuur unñaanunñ unuur wi pnoorfën. Apën awinana duna ði Mariya i utaak wi Magdala, i abiiñ apënan ññaayi paaj na ulonñ.

¹⁰ Aya añañ uko mëññ bambiiñ awo na Yetu banwoonñ wal mëññ ði puum awooni.

¹¹ Wi batiinkunñ kë anaña ði pkeñ, kë ul abot awina, baanñiyaara.

¹² Wi uko wañ uñañunñ, Yetu apën awinana awo ji ñaanñ nampañi ði bañaşarul batëb bankyaanñunñ aya du ufëñ unwoonñ du uñañ.

¹³ Bukunñ mëññanñ bakak añañ bandukiinñ uko wi bawinunñ, kë baanñiyaar baka kak.

¹⁴ Yetu abaañsaan apën awinana ði banjañanñ iñeen na aloolanñ wi bañaonñ ði umeeşa pa pde, añañoman na baka ði uko wi bawoonñ baanñiyaari na ði pdeñem pi ñhaaşñ ñi baka ðiki wi anañiñ ði pkeñ aşë pën awinana, baanñiyaar banwinuluñ.

¹⁵ Akak aji na baka : « Nayaan ði umundu bti nañañ Uñañ Ulil Unuura bañañ bti biki umundu.

¹⁶ Ankfiyaaruŋ kabot kayeenk batitmu abuur, kë anwoon aankdi pfiyaarën aduknaana.

¹⁷ Iko yi ikyuujun kë bafiyaari : Balun kado kadook nntaayi ti katim ki naan. Balun kaŋiini nŋup nŋaanŋ.

¹⁸ Bajej npula ti iñen yi baka. Woli badoo daan bnunk bankfiŋaruŋ, nin uko ulon uunkdo baka. Bapaf bamaakal iñen kajeban baka. »

¹⁹ Wi Yetu Ajugun aŋiiniin aba, aŋe deenana baŋi, aŋo ti kañen kadeenu ki Naŋibaŋi.

²⁰ Kë baŋaŋarul baŋe ya du dko bti aŋup Uŋup Ulil Unuura. Ajugun alemŋ na baka abot ayuuj kë uko wi bakŋupun uwo manjoonan na iko iñonŋarënaan yi bakdolun.]

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c